Advies Natuurwaarden omleiding N322 en sportcomplex Middelweide - Zaltbommel

provincie Gelderland

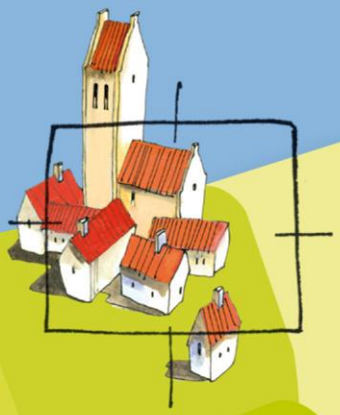

BügelHajema

Plek voor ideeën

Advies Natuurwaarden omleiding N322 en sportcomplex Middelweide - Zaltbommel

Inhoud

Rapport

21 september 2012
Projectnummer 700.00.07.00.06

Ideeën voor een plek

BügelHajema Adviseurs bv, Bureau voor Ruimtelijke Ordening en Milieu BNSP

I n h o u d s o p g a v e

1	**Inleiding**		5
2	**Plangebied en voorgenomen plannen**		7
	2.1	Ligging	7
	2.2	Huidige situatie	7
	2.3	Voorgenomen plannen	8
3	**Gebiedsbescherming en effectbepaling**		11
	3.1	Natuurbeschermingswet 1998	11
	3.2	Streekplan/Verordening - Ecologische Hoofdstructuur	13
	3.3	Streekplan - Natuurwaarden buiten de Ecologische Hoofdstructuur	14
4	**Soortenbescherming en effectbepaling**		15
	4.1	Vaatplanten	16
	4.2	Zoogdieren - vleermuizen	17
	4.3	Zoogdieren - overige	21
	4.4	Vogels	22
	4.5	Amfibieën	26
	4.6	Reptielen	27
	4.7	Vissen	27
	4.8	Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden	29
5	**Conclusie en consequenties**		31
	5.1	Beschermde gebieden	31
	5.2	Beschermde soorten	31
	5.3	Uitvoerbaarheid	33
6	**Bronnen**		35
	6.1	Veldbezoeken	35
	6.2	Media	37
	6.3	Literatuur	37

Bijlagen

1 Inleiding

AANLEIDING

De provincie Gelderland en de gemeente Zaltbommel zijn voornemens om ten zuiden van Zaltbommel respectievelijk een omleiding van de provinciale weg N322 en een nieuw sportcomplex te realiseren. Om deze ontwikkelingen mogelijk te maken, dient een bestemmingsplanprocedure te worden gevoerd. In dit kader is het conform artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) noodzakelijk een onderzoek uit te voeren naar effecten op de natuurwaarden (soortenbescherming en gebiedsbescherming).

BESTAAND ONDERZOEK

In het voortraject van de plannen is in 2011 door De Groene Ruimte BV onderzoek uitgevoerd naar beschermde soorten ingevolge de Flora- en faunawet. De bevindingen zijn gerapporteerd in 'Onderzoek beschermde soorten plangebied N322 omgeving A2, Zaltbommel' (zie literatuurlijst, 6). Verder wordt door de provincie Gelderland in de rapportage 'N322 Zaltbommel, Afweging ten aanzien van m.e.r.(-beoordelings)plicht' (14) op ecologie ingegaan.
Ten behoeve van de planvorming voor het nieuwe sportcomplex is in 2009 door Bureau Waardenburg BV onderzoek uitgevoerd naar beschermde soorten ingevolge de Flora- en faunawet. De bevindingen zijn gerapporteerd in 'Flora- en faunawet onderzoek Middelweiden/Bommelsche Weiden te Zaltbommel' (5).

NATUURWAARDENONDERZOEK

De bestaande onderzoeken dekken niet het gehele huidige plangebied en daarnaast is voor het sportcomplex aanvulling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 gewenst. Voorliggende rapportage betreft een overkoepelend natuurwaardenonderzoek, waarbij de resultaten van de bestaande onderzoeken worden aangehaald, het onderzoek gebiedsdekkend wordt gemaakt en er een toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 plaatsvindt. Daarnaast is het deelgebied tussen de Van Heemstraweg West en de Middelsteeg geïnventariseerd op weidevogels en de bomenrij langs de provinciale weg N322 op vleermuizen.

PLANGEBIED

De ligging van het plangebied wordt weergegeven in onderstaande figuur (figuur 1).

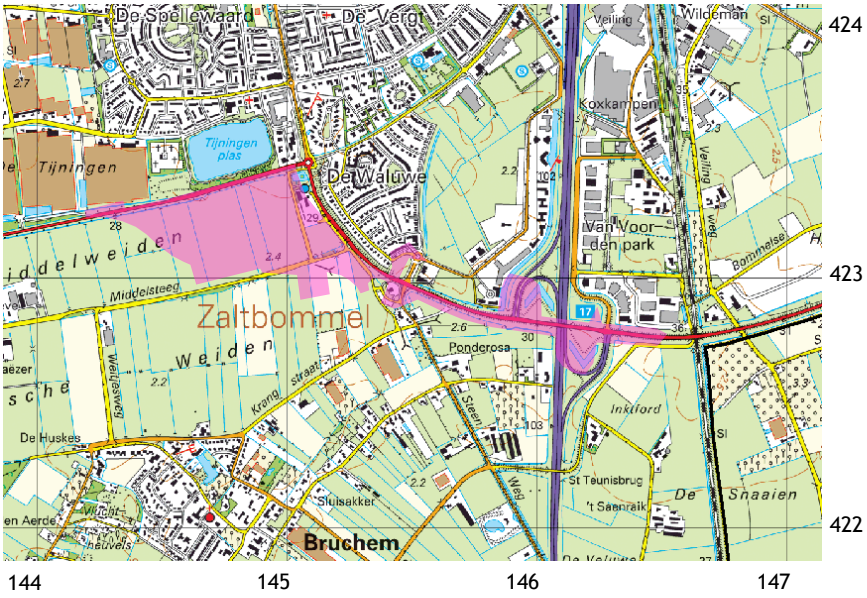

Figuur 1. Topografische kaart met globale ligging plangebied (roze) (bron ondergrond: Mijn Kadaster)

OPZET VAN HET RAPPORT

Het rapport bestaat uit de volgende onderdelen:

- beschrijving van het plangebied en de voorgenomen plannen;
- beschrijving van de effecten op de te beschermen natuurwaarden;
- conclusies en consequenties.

INFORMATIE

De beschrijving van de relevante te beschermen natuurwaarden is gebaseerd op:

- bestaande bronnen zoals databanken, verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten, rapporten en websites;
- verkennend veldbezoek waarbij vooral is gekeken naar kritische en/of beschermde soorten, zowel wat betreft aanwezigheid van als potenties voor deze soorten.

BEOORDELING

Op basis van de bekende gegevens en het veldbezoek zijn de mogelijke effecten als gevolg van de toekomstige ontwikkelingen bepaald. Daarnaast zijn (de effecten van) deze ontwikkelingen beoordeeld in het kader van de natuurwetgeving.

BEVINDINGEN

Tot slot worden in het hoofdstuk Conclusie en consequenties de bevindingen van het onderzoek kort weergegeven.

2 Plangebied en voorgenomen plannen

2.1 Ligging

Het plangebied ligt ten zuiden van de stad Zaltbommel (gemeente Zaltbommel), in de kilometerhokken[1] 144-422, 144-423, 145422, 145-423, 146-422 en in de uurhokken1 45-11 en 45-12. Figuur 1 geeft een topografisch overzicht van de ligging van het plangebied.

Het plangebied ligt in de Bommelerwaard, een gebied dat is ontstaan onder invloed van en omgeven is door de Waal, de Maas en de Afgedamde Maas. De bodem bestaat dan ook uit rivierkleigronden. Het plangebied zelf ligt van oorsprong op komgrond. Door vergraving ten behoeve van het agrarische gebruik zijn ter plaatse Kalkloze poldervaaggronden ontstaan (16).

2.2 Huidige situatie

Het plangebied bestaat aan de westzijde uit agrarische gronden met een intensief gebruik als gras- en maïsland. Een deel van de graslanden wordt nog met rundvee beweid. De verschillende percelen worden gescheiden door sloten. Rond en door dit agrarische gebied lopen enkele wegen. Deze wegen hebben over het algemeen een brede grasberm en bermsloot. In de berm van de Middelweg staat ter hoogte van het plangebied een houtsingel.
In het midden van het plangebied ligt aan de Steenweg een bedrijventerrein. Hier staat een watertoren uit 1964 (Vitens) en een laag bedrijfspand en een open loods (voormalig Vitens-terrein). Rond een deel van het terrein ligt een stevige houtsingel en staan verschillende (fruit)bomen. Verder is aan de noordzijde een grote vijver aanwezig.

[1] Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1 km bij 1 km. De Topografische Dienst heeft deze hokken ingevoerd als rasterverdeling voor het tekenen van de topografische kaarten van Nederland. Een uurhok is een gebied van 5 km bij 5 km gebaseerd op diezelfde verdeling.

Aanzicht plangebied vanaf de Van Heemstraweg West met op de achtergrond de watertoren

Het oostelijke deel van het plangebied bestaat voor het grootste deel uit de provinciale weg N322 (Steenweg) met grasbermen en bermsloten. De weg vormt de zuidelijke randweg van Zaltbommel en betreft de toegangsweg vanaf de Rijksweg A2 naar Zaltbommel. Aan de noordkant van het plangebied zijn een grootschalig, modern bedrijventerrein en een woonwijk gelegen. Aan de zuidzijde is, half ingesloten door het plangebied, een tankstation en een carpoolplaats gelegen.
Een verdere beschrijving van het plangebied is ook te vinden in de rapportages Onderzoek beschermde soorten plangebied N322 omgeving A2, Zaltbommel (6) en Flora- en faunawet onderzoek Middelweiden/Bommelsche Weiden te Zaltbommel (5). Sinds het opstellen van deze rapportage hebben er geen belangrijke ruimtelijke ontwikkelingen binnen het plangebied plaatsgevonden. De beschrijvingen in deze rapportage zijn dan ook nog actueel.

2.3
Voorgenomen plannen

De provinciale weg N322 vormt de verbindingsweg tussen Zaltbommel en de Rijksweg A2. In de afgelopen 10 jaar is Zaltbommel flink uitgebreid met bedrijventerreinen en woonwijken. Dit leidt tot meer verkeer op de provinciale weg N322. De provincie Gelderland wenst voor de toekomst een veilige en vlotte verkeersafwikkeling voor het auto- en fietsverkeer.
Na diverse tracéverkenningen hebben Provinciale Staten van de provincie Gelderland op 29 februari 2012 besloten om de vernieuwing en omleiding van de N322 bij Zaltbommel te realiseren: het deel tussen de A2 en het tankstation wordt verbreed, er komt een omleiding bij Middelweide en de Van Heemstraweg West wordt afgesloten.

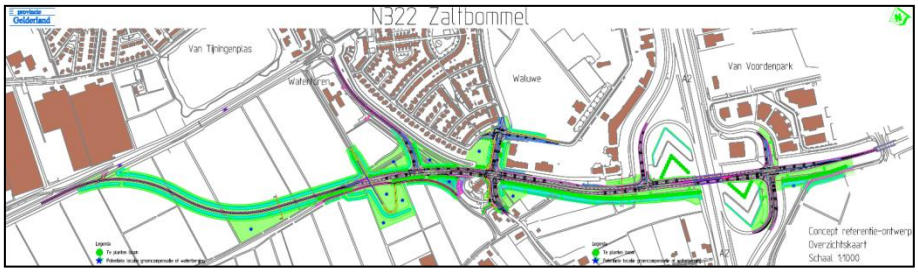

Figuur 2. Concept-wegontwerp N322

Tevens heeft de gemeente Zaltbommel de wens om de zuidrand van de kern Zaltbommel verder te ontwikkelen. Aan de zuidzijde van de kern Zaltbommel zijn in de afgelopen jaren verschillende ruimtelijke ontwikkelingsactiviteiten gestart. Om te kunnen komen tot deze ontwikkeling aan de zuidrand, dienen de sportvelden uit de Waluwe te worden verplaatst. Tevens is verplaatsing noodzakelijk omdat door de voorgestane ontwikkelingen de betreffende clubs in hun wenselijke groeimogelijkheden worden beperkt. Voor de betreffende locatiekeuze voor de te verplaatsen sportvelden heeft de gemeente een studie uitgevoerd. Uit deze studie komt naar voren dat de locatie Middelsteeg de beste locatie is om het nieuwe sportcomplex te realiseren. Het sportcomplex komt hiermee tussen de nieuwe omleiding van de N322 en de huidige Van Heemstraweg West en Steenweg te liggen.

Hiermee sluiten de ontwikkeling van de tracéverlegging van de N322 en het ontwikkelen van een sportcomplex bij de Middelweide ruimtelijk op elkaar aan. Beide plannen zullen in samenhang worden ontwikkeld om het geheel landschappelijk in te passen. Door gelijktijdige planvoorbereiding van N322 Zaltbommel door de provincie Gelderland ontstaat een afgerond, toekomstbestendig plan. Het bedrijfsterrein aan de Steenweg ((voormalig) Vitens-terrein) wordt ingepast.

3 Gebiedsbescherming en effectbepaling

Voor onderhavig plangebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Natuurbeschermingswet 1998 en de Provinciale Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening (zie ook bijlage 1). De begrenzing en ruimtelijke bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte is uitgewerkt in het Streekplan Gelderland 2005, Herbegrenzing Ecologische Hoofdstructuur (Streekplanherziening), Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur (Streekplanuitwerking) en de Ruimtelijke Verordening Gelderland.

3.1 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 bundelt de gebiedsbescherming van nationaal begrensde natuurgebieden. In de Natuurbeschermingswet zijn ook de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt. Onder de Natuurbeschermingswet 1998 zijn drie typen gebieden aangewezen en beschermd: Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en Wetlands.

INVENTARISATIE

Het plangebied is geen onderdeel van en grenst niet aan een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Ten noorden van het plangebied, op een afstand van ruim 2 km, ligt het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal. Tussen dit beschermde gebied en het plangebied ligt de stad Zaltbommel. Figuur 2 geeft een overzicht van de ligging van Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal. Overige beschermde gebieden liggen op een veel grotere afstand. Zo ligt het Natura 2000-gebied Lingegebied & Diefdijk-Zuid op een afstand van ongeveer 11 km ten noordwesten van het plangebied en het Natura 2000-gebied Vlijmense Ven, Moerputten & Bossche Broek op een afstand van ruim 11 km ten zuiden van het plangebied.

UITERWAARDEN WAAL

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal omvat de relatief hooggelegen uiterwaarden van de Rijswaard en de Kil van Hurwenen. Het gaat hier om oude meanders en hun oeverlanden waar de rivier dwars doorheen is gegraven; deze uiterwaarden bevatten soortenrijke glanshaverhooilanden stroomdalgraslanden en open water. De uiterwaarden Waal zijn een belangrijk broedgebied voor soorten van natte, ruige graslanden (porseleinhoen, kwartelkoning). Het is daarnaast ook een belangrijk rust- en foerageergebied voor kleine zilverreiger,

kleine zwaan, kolgans, grauwe gans, smient, tafeleend, kievit en grutto en is van enig belang voor fuut, aalscholver, brandgans, krakeend, pijlstaart, slobeend, kuifeend, nonnetje, slechtvalk, meerkoet en wulp (niet-broedvogels).
Het ontwerp aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal is op 10 september 2008 gepubliceerd en heeft van 11 september tot en met 22 oktober 2008 ter inzage gelegen. Het gebied is nog niet definitief aangewezen.

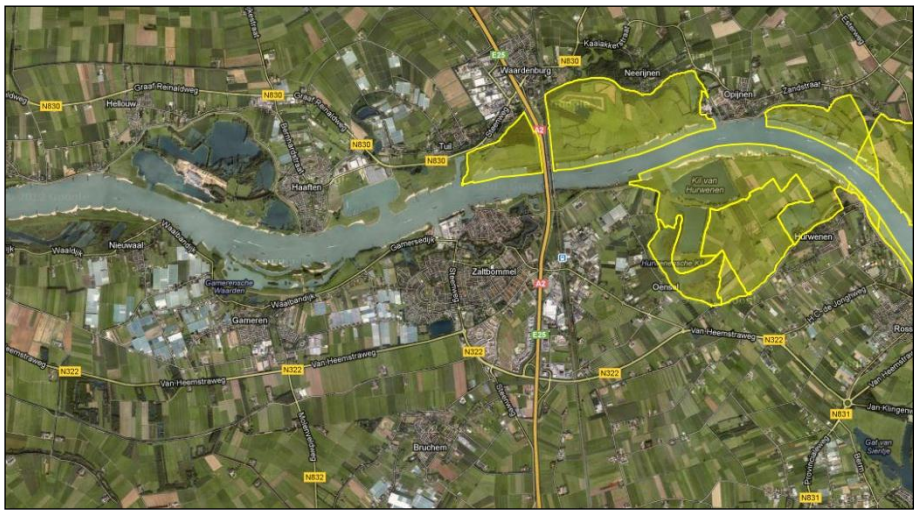

Figuur 3. Ligging Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal (geel) nabij Zaltbommel (bron website Min. EL&I)

Het plangebied heeft geen belangrijke directe ecologische relaties met het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal. Zo hebben het plangebied en de directe omgeving door de ingesloten ligging tussen infrastructuur en bebouwd gebied geen belangrijke waarde voor overwinterende herbivore eenden, ganzen en zwanen. Het plangebied en omgeving is op basis van het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid (Streekplanherziening, Herbegrenzing Ecologische Hoofdstructuur) ook niet aangewezen als een Weidevogel- en ganzengebied. In dit kader zijn buiten de Ecologische Hoofdstructuur ganzenfoerageergebieden aangewezen die van provinciaal belang worden geacht (zie ook paragraaf 3.3).

EFFECTEN

Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden, de aard van de ontwikkelingen en de huidige terreinomstandigheden van het plangebied zijn er geen directe negatieve effecten op beschermde gebieden te verwachten. Eventuele negatieve effecten kunnen optreden wanneer het plan leidt tot een toename van de verkeersintensiteit (externe werking). Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal is onder meer aangewezen voor twee habitattypen die zeer gevoelig zijn voor verzuring. Een toename van de verkeersintensiteit kan (cumulatie van andere projecten) leiden tot een toename van de depositie van verzurende stoffen (zwaveldioxide, stikstofdioxide) op het betreffende Natura 2000-gebied.
Uit de rapportage N322 Zaltbommel, Afweging ten aanzien van m.e.r.(-beoordelings)plicht (14) komt naar voren dat invloed alleen aan de orde kan

zijn als het voornemen grote hoeveelheden meer verkeer als gevolg zou hebben, dat vanuit het plangebied op enige afstand stikstof depositie in de beschermde natuurgebieden veroorzaakt. Verder is beschreven dat er ten opzichte van de autonome ontwikkeling geen sprake is van meer verkeer; hooguit van een andere verdeling van het verkeer binnen het plangebied.
De realisatie van het sportcomplex betreft een verplaatsing. Het bestaande sportcomplex aan de Oude Bosscheweg ligt ongeveer een vierde deel dichter nabij het beschermde gebied. Beide gebieden liggen ten zuiden van het beschermde gebied. Gezien de afstanden, ligt het niet in de verwachting dat de realisatie van het sportcomplex leidt tot een toename van de depositie van verzurende stoffen op beschermde gebieden.

CONCLUSIE

Voor deze activiteit is geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. Voor de bestemmingsplanprocedure is de gemeenteraad het bevoegd gezag en deze moet, conform artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998, hierover een besluit nemen.

3.2
Streekplan/Verordening - Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het natuurbeleid. De Ecologische Hoofdstructuur is als beleidsdoel opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). De begrenzing en ruimtelijke bescherming van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur is uitgewerkt in het Streekplan Gelderland 2005, Herbegrenzing Ecologische Hoofdstructuur (Streekplanherziening), Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur (Streekplanuitwerking) en de Ruimtelijke Verordening Gelderland.

INVENTARISATIE

Het plangebied is geen onderdeel van en grenst niet aan de Ecologische Hoofdstructuur. Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangewezen in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur ligt op ongeveer 1 km ten noorden van het plangebied. Het betreft hier de Gamerensche Waarden. In de Gamerensche Waarden zijn in de periode 1996-1999, als onderdeel van kleiwinning voor de nieuwe dijken, drie nevengeulen aangelegd. De Gamerensche Waarden ontwikkelden zich sindsdien tot een waardevol natuurgebied. Het plangebied heeft geen belangrijke ecologische relaties met de beschermde gebieden.

EFFECTEN

Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden, de terreinomstandigheden van het plangebied en het tussenliggende gebied en de aard van de ontwikkelingen, zijn geen negatieve effecten op de Ecologische Hoofdstructuur te verwachten.

CONCLUSIE

De activiteit is op het punt van de Ecologische Hoofdstructuur niet in strijd met de Ruimtelijke Verordening Gelderland. Het is aan het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland, om deze visie te bevestigen.

3.3 Streekplan - Natuurwaarden buiten de Ecologische Hoofdstructuur

In de provincie Gelderland komen buiten de Ecologische Hoofdstructuur verspreid natuurwaarden voor. De provincie vraagt de gemeenten om hiervoor op passende wijze regelingen in hun bestemmingsplannen op te (blijven) nemen. Gelderland neemt een bijzondere verantwoordelijkheid voor een aantal weidevogel- en ganzengebieden en bossen buiten de Ecologische Hoofdstructuur. Weidevogel- en ganzengebieden buiten de EHS die van provinciaal belang worden geacht, moeten worden beschermd tegen doorsnijding, aantasting van rust en openheid, verlaging van het waterpeil en verstoring. Deze gebieden zijn aangeduid op de Beschermingskaart. De grotere bossen zijn opgenomen in het groenblauwe raamwerk. De kleinere bossen maken deel uit van het multifunctioneel gebied. De ruimtelijke doelen van het bosbeleid zijn: behoud, bescherming en kwalitatieve verbetering van het bestaande bos en uitbreiding van het bosareaal voor zowel natuur, recreatie als houtproductie.

INVENTARISATIE

Het plangebied is geen onderdeel van en grenst niet aan aangewezen weidevogel- en ganzengebieden en bossen. Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangewezen als weidevogel- en ganzengebied ligt op ruim 1 km ten zuiden van het plangebied. Het betreft hier een deel van polder Het Broek.

EFFECTEN

Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden, de terreinomstandigheden van het plangebied en het tussenliggende gebied en de aard van de ontwikkelingen zijn geen negatieve effecten op beschermde natuurwaarden buiten de Ecologische Hoofdstructuur te verwachten.

CONCLUSIE

De activiteit is op het punt van natuurwaarden buiten de Ecologische Hoofdstructuur niet in strijd met het Streekplan Gelderland. Het is aan het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland, om deze visie te bevestigen.

4 Soortenbescherming en effectbepaling

WET- EN REGELGEVING

Relevante wet- en regelgeving op het gebied van de soortenbescherming betreft de Flora- en faunawet en het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Nadere informatie over deze wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage 1. Het onderzoek is uitgevoerd op basis van bestaande gegevens en een veldonderzoek.

BESCHERMINGSREGIME

Op basis van de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Het gaat hierbij om algemene soorten (soorten uit tabel 1), overige soorten (soorten uit tabel 2) en strikt beschermde soorten (soorten uit tabel 3). Om verwarring te voorkomen, wordt in dit rapport respectievelijk de benaming licht, middelzwaar en streng beschermd gehanteerd (zie bijlage 1). De inheemse vogelsoorten hebben een eigen afwijkend beschermingsregime; ze vallen zowel onder het middelzware als strenge beschermingsregime.

BRONNEN

Geraadpleegde databanken (opgave van Quickscanhulp (1), zie bijlage 2), verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten, websites en rapporten zijn met een eigen nummer in de literatuurlijst opgenomen. Gegevens uit deze bronnen worden bij het bespreken van de verschillende soortengroepen alleen genoemd indien ze een meerwaarde voor het onderzoek hebben.

VELDBEZOEK

In het kader van het Onderzoek beschermde soorten plangebied N322 omgeving A2, Zaltbommel (6) is het betreffende onderzoeksgebied in de periode maart tot en met mei 2011 zes maal bezocht. In het kader van Flora- en faunawet onderzoek Middelweiden/Bommelsche Weiden te Zaltbommel (5) is het betreffende onderzoeksgebied eenmaal begin oktober 2009 bezocht.
Het gehele plangebied is eind april en half mei 2012 door BügelHajema Adviseurs bezocht om een indruk te krijgen van de terreinomstandigheden van het plangebied, de omgeving en de voorkomende flora en fauna (zie ook paragraaf 6.1). Hierbij is eveneens een klein gebied meegenomen dat in eerdere onderzoeken niet is onderzocht. Er is gericht aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van weidevogels en beschermde amfibieën en vissen. In aansluiting hierop heeft er in juli en september 2012 een aanvullend vleermuisonderzoek plaatsgevonden, specifiek met betrekking tot een eventuele vliegroute langs de Van Heemstraweg West. Gezien de aard van het plangebied en op basis van de indruk die van het plangebied is verkregen, de kennis over leefgebieden van soorten en de beschikbare gegevens, kan van bijna alle soortengroepen met voldoende zekerheid een oordeel worden gegeven over het voorkomen van beschermde soorten in het gebied. Alleen van de soortgroep

vleermuizen is met betrekking tot het nieuwe sportcomplex een onvoldoende beeld ontstaan.

4.1
Vaatplanten

INVENTARISATIE

De agrarische percelen met gras- en maïsland kennen een intensief gebruik. De graslanden worden gedomineerd door Engel raaigras, straatgras en timoteegras. Tussen het gras staan kruiden zoals scherpe boterbloem en vogelmuur, die een voedselrijke bodem indiceren. In kleine aantallen groeien er plaatselijk ook soorten zoals scherpe boterbloem en pinksterbloem, die een minder sterk bemestte bodem indiceren. Langs de kavelsloten is lokaal een verruigde kruidenrijkere vegetatie met soorten als fluitenkruid, gewone bereklauw, gewone brandnetel, gewone smeerwortel, kleefkruid en speenkruid aanwezig. Ook zijn er enkele sloten met in de oeverzone een rietbegroeiing. Langs de waterrand groeit verder gele lis, grote egelskop, liesgras en waterzuring. In het water is kroos, grof hoornblad, schede fonteinkruid en smalle waterpest aanwezig. De wegbermen hebben een ruige grazige vegetatie waarin verschillende kruiden voorkomen. In een aantal bermen bloeit in het voorjaar volop fluitenkruid en koolzaad. Deze soorten indiceren voedselrijke omstandigheden.

Aanzicht plangebied vanaf de Middelsteeg (10 mei 2012)

Uit de ruime omgeving van het plangebied zijn enkele beschermde plantensoorten bekend (zie bijlage 2). Het betreft hierbij voornamelijk soorten die in deze omgeving in bebouwd gebied worden verwacht. In het plangebied zijn tijdens geen van de veldbezoeken beschermde plantensoorten aangetroffen. De aanwezigheid van beschermde soorten wordt dan ook niet in het plangebied verwacht.

CONCLUSIE

Op basis van de veldbezoeken en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroepen vaatplanten ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen verbodsovertredingen verwacht.

4.2
Zoogdieren - vleermuizen

INVENTARISATIE

Op basis van Quickscanhulp (zie bijlage 2) blijkt dat in de omgeving van het plangebied de gewone dwergvleermuis is waargenomen. In een zone van 1 tot 5 km rond het gebied zijn verder ook baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis waargenomen.
Binnen en direct rond het plangebied zijn geen bomen met holten aanwezig die voor vleermuizen geschikt zijn als verblijfplaats. Op basis van de rapportage van Bureau Waardenburg BV blijkt dat de bebouwing aan de Steenweg geschikte verblijfplaatsen biedt voor gebouw bewonende vleermuizen zoals laatvlieger en gewone dwergvleermuis (5). Vleermuizen kunnen de bebouwing inkruipen via de houten daklijst met kieren aan de onderkant. Indien hier daadwerkelijk verblijfplaatsen aanwezig zijn, zal de erfbeplanting van belang zijn als foerageergebied.
Het plangebied betreft landschappelijk een voornamelijk open gebied en heeft voor vleermuizen geen hoge waarde als foerageergebied. De graslanden hebben wel enige waarde voor soorten van open gebieden zoals laatvlieger en rosse vleermuis. Soortgelijke gebieden zijn echter veel aanwezig in de omgeving.
Een aantal vleermuissoorten gebruikt lijnvormige landschappelijke structuren, zoals rijen bomen, als vaste vliegroute tussen verblijfplaats en foerageergebied. Vliegroutes zijn daarom van belang voor het goed functioneren van in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen. Een soort als gewone dwergvleermuis steek geen grotere open gebieden over, harde afstanden zijn hier voor niet bekend. Aspecten die meespelen zijn onder meer alternatie routes, aanbod aan foerageergebied en weersomstandigheden. Laatvlieger is een soort die ten aanzien van vliegroutes veel minder gebonden is aan lijnvormige landschappelijke elementen.
Langs de Van Heemstraweg West, de Middelsteeg en de Steenweg staan rijen forse bomen. De bomen langs de Middelsteeg vormen geen aaneengesloten rij en zullen hierdoor geen belangrijke waarde hebben als vliegroute. De bomen langs de Steenweg (provinciale weg N322) betreffen deels nog vrij jonge exemplaren. In combinatie met de verkeersdrukte op de weg zal hier geen belangrijke vliegroute aanwezig zijn. Uit de rapportage van Bureau Waardenburg BV komt naar voren dat de bomenrij langs de Van Heemstraweg West een potentiële vliegroute vormt. Aan de zuidzijde van de Van Heemstraweg West is een enkelvoudige rij van forse populieren aanwezig. Aan de westzijde eindigt deze rij abrupt in opengebied. Ten noorden van de Van Heemstraweg West ligt deels een bredere strook met bomen. Plaatselijk bestaat deze strook uit drie boomrijen. Deze strook wordt grotendeels gevormd door forse populieren.

Van Heemstraweg West ter hoogte van de aansluiting van de nieuwe rondweg (bron: Google Earth Street View)

AANVULLEND ONDERZOEK

Om de aanwezigheid van een vliegroute langs de bomenrij van de Van Heemstraweg West uit te sluiten dan wel aan te tonen zijn conform het vleermuisprotocol[2] inventarisaties uitgevoerd in juli en september 2012. De methode en weersomstandigheden zijn beschreven in paragraaf 6.1 Veldbezoeken.

JULI 2012

Tijdens de inventarisatie op de avond van 13 september werden twee vleermuissoorten waargenomen. Het betrof gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Er werd vanaf twee locaties geïnventariseerd. Eén onderzoeker stond ter hoogte van de aansluiting van de nieuwe rondweg (figuur 6, locaties A) en één onderzoeker stond op enige afstand ten oosten (figuur 6. Locaties B).

Om 22:27 uur werd de eerste vleermuis waargenomen. Van gewone dwergvleermuis zijn in totaal 39 waarnemingen gedaan en van laatvlieger zijn in totaal 10 waarnemingen gedaan. Ter hoogte van de aansluiting van de nieuwe rondweg (figuur 6, locatie A) werden 20 gewone dwergvleermuizen waargenomen waarvan tien in westelijke richting passeerden en één in oostelijke richting passeerde. Overige waarnemingen betroffen vleermuizen die ter plaatse korte tijd bleven foerageren of waarvan de vliegrichting niet kon worden vastgesteld. De vleermuizen vlogen veelal hoog boven en langs de boomkruinen. Verder werden hier vijf waarnemingen van laatvlieger gedaan, waarvan bij drie exemplaren kon worden vastgesteld dat deze zich in westelijke richting verplaatsten.

Hoewel het aantal waarnemingen op oostelijke locatie (figuur 6, locatie B) lager was, komt het beeld sterk overeen met de hiervoor besproken waarnemingen. Het lagere aantal is te verklaren doordat een deel van de vleermuizen

[2]Vleermuisprotocol versie 24 februari 2012, Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus en Zoogdiervereniging, www.gegevensautoriteitnatuur.nl, Utrecht

ter plaatse langs de begroeiing van de Tijningen Plas zal vliegen. Hierbij wordt nog opgemerkt dat later op de avond boven deze waterplas nog een watervleermuis is waargenomen.

SEPTEMBER 2012

Tijdens de inventarisatie op de avond van 13 september werden in totaal vier vleermuissoorten waargenomen. Het betrof gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis.
Ter hoogte van de aansluiting van de nieuwe rondweg (figuur 6, locatie A in paragraaf 6.1) werd om 20:37 uur de eerste passerende vleermuis gehoord. In totaal passeerden hier tot 21:45 uur minimaal 54 vleermuizen. Vanwege het kort na elkaar passeren, konden niet alle vleermuizen worden geregistreerd en met zekerheid tot op de soort worden gedetermineerd. Wel is duidelijk dat het ter plaatse alleen gaat om gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Laatvlieger was echter niet specifiek gebonden aan de bomenrij en passeerde ook op geruime afstand van de bomenrij over het open grasland. Van de 31 gedetermineerde passerende vleermuizen betrof het drie maal laatvlieger, drie maal ruige dwergvleermuis en 25 maal gewone dwergvleermuis.
Van de 54 geregistreerde vleermuizen passeerden er 30 in oostelijke richting en 12 in westelijke richting. Overige waarnemingen betroffen vleermuizen die ter plaatse korte tijd bleven foerageren of waarvan de vliegrichting niet kon worden vastgesteld.
In de omgeving zijn verder aanvullende inventarisaties uitgevoerd. Zo werd waargenomen dat vleermuizen vanaf de Ouwelsestraat en de Nieuwe Tijningen langs verschillende kassen naar de Van Heemstraweg West vliegen. Deze glazenwanden vormen dan ook een onderdeel van vliegroutes. Hierbij wordt opgemerkt dat in geen van de betreffende kassen assimilatieverlichting brandde.
In het verlengde van de Leutsestraat ligt in zuidelijke richting tussen twee broeikassen een pad met hier langs een rij (knot)bomen. Naast een aantal gewone dwergvleermuizen, vloog om 22:44 uur een watervleermuis hier langs in zuidelijke richting, die vervolgens over een brede sloot in westelijke richting verdween. Om 22:24 uur werd wederom een watervleermuis tussen de kassen waargenomen.
De bomenrij langs de Van Heemstraweg West eindigt aan de westzijde in open gebied. Het meest nabijgelegen opgaand groen betreft een boomsingel die gelegen is rond een bedrijfsterrein aan de Middelkampseweg 2 te Gameren. De afstand tussen beide opgaande structuren betreft 140 m (agrarisch grasland). Tussen 21:05 uur en 21:40 uur is een inventarisatie uitgevoerd tussen beide opgaande structuren (figuur 6, locatie F). Tijdens dit ruime halfuur vlogen vier gewone dwergvleermuizen van de ene zijde naar de andere zijde. Tevens kwam een laatvlieger voorbij. Gezien de aantallen vleermuizen die op dat moment langs de bomen van de Van Heemstraweg West vlogen, betreft dit een zeer laag aantal.

VLIEGROUTE

Op basis van het aanvullend onderzoek is vastgesteld dat de bomenrij langs de Van Heemstraweg West een belangrijke vliegroute vormt voor gewone dwergvleermuis. Het vliegpatroon tijdens beide inventarisaties was sterk wisselend. In juli was de vliegrichting voornamelijk in westelijke richting, terwijl deze in

september voornamelijk in oostelijk richting was. Gezien het gedrag vormt de bomenrij niet uitsluitend een vliegroute maar ook foerageerroute. De bomenrij vormt een vliegroute in combinatie met de broeikassen ten zuiden van de Van Heemstraweg West, de opgaande beplanting rond de Tijningen Plas en in een sterk mindere mate met de houtsingel rond het bedrijfsterrein aan de Middelkampseweg 2 te Gameren.

EFFECTEN

De binnen het plangebied gelegen bedrijfsbebouwing aan de Steenweg wordt ingepast, waardoor eventueel aanwezige verblijfplaatsen als gevolg van het plan niet fysiek zullen worden vernietigd. Verstoring kan optreden als gevolg van een overmatige verlichting (veldverlichting) vanaf het sportcomplex (5).
Delen van het plangebied zullen ook in de toekomst beschikbaar blijven voor vleermuizen als foerageergebied.
Door de nieuwe omleiding van de N322 wordt de bomenrij aan de Van Heemstraweg West doorbroken. Deze bomenrij vormt een belangrijke vliegroute voor gewone dwergvleermuis. Dit is de algemeenste vleermuissoort in Nederland en komt veel voor in en rond bebouwd gebied. Bij het aanhaken van de nieuwe rondweg zal, bij het zo min mogelijk verwijderen van bomen, een opening van ongeveer 90 m ontstaan. Dit betreft de afstand tussen het resterende deel van de zuidelijke bomenrij en de ten noorden gelegen strook met bomen. Deze afstand is voor gewone dwergvleermuis relatief groot om zonder begeleiding te overbruggen. Als gevolg van de opening zal dan ook in ieder geval de waarde/functie van de vliegroute ter plaatse sterk afnemen. Daarom is het noodzakelijk dat er in het verlengde van de strook met bomen aan de noordzijde, in oostelijke richting bomen worden aangeplant.
De vliegroute langs de van Heemstraweg West kan tevens door een overmatige verlichting vanaf het sportcomplex (veldverlichting) worden verstoord (5).

CONCLUSIE

Op basis van de veldbezoeken en de geraadpleegde bronnen is een onvoldoende beeld ontstaan van de gebruiksfuncties van de bedrijfsbebouwing aan de Steenweg. Alle vleermuissoorten, alsmede hun vaste verblijfplaatsen zijn streng beschermd.
Ten aanzien van de omleiding van de N322 zal bij het rooien van bomen aan de zuidzijde van de Van Heemstraweg West de functie van een belangrijke vliegroute van gewone dwergvleermuis sterk afnemen. Om een verbodsovertreding te voorkomen, dienen hier maatregelen te worden genomen. In het verlengde van de strook met bomen aan de noordzijde, dienen in oostelijke richting bomen te worden aangeplant. Minimaal tot voorbij de onderbreking, maar liever nog tot aan de Tijningen Plas toe. Nieuw aan te planten bomen moeten een minimale hoogte van 5 m hebben en een onderste kroonbreedte van minimaal 2,5 m. De plantafstand kan maximaal 7 m zijn. De bomen moeten ruim voor aanvang van het rooien van de bestaande bomen plaatsvinden. De maatregelen en fasering dienen met een ter zake kundige te worden afgestemd en te worden vastgelegd.
Indien een overmatige verlichting van de bomenrij langs de Van Heemstraweg West en de bedrijfsbebouwing en erfbeplanting aan de Steenweg niet op voorhand kan worden uitgesloten, is hiervoor aanvullend onderzoek noodzakelijk.

4.3
Zoogdieren - overige

INVENTARISATIE

De agrarische maïs- en graslanden met een intensief gebruik hebben een lage waarde voor grondgebonden zoogdieren. Dit geldt ook voor de grasbermen, waar als gevolg van het verkeer veel verstoring plaatsvindt. Tijdens de veldbezoeken zijn (sporen van) haas, konijn, mol, veldmuis en vos aangetroffen. In de ruigere grazige delen en onder opgaande begroeiing worden verder soorten zoals aardmuis, bosmuis, egel, gewone bosspitsmuis en huisspitsmuis verwacht. Ook is het goed mogelijk dat in het plangebied bunzing, hermelijn en/of wezel voorkomt. Genoemde soorten kunnen ook op basis van Zoogdieratlas.nl (4) in de omgeving van het plangebied worden verwacht. Het gaat hierbij om licht beschermde soorten.
Op basis van Quickscanhulp (2) komt naar voren dat de aanwezigheid van bevers bekend is uit de directe omgeving (straal van 1 km) en dat de aanwezigheid van de waterspitsmuis in de ruimere omgeving bekend is (straal van 1 tot 5 km). Bevers zijn afhankelijk van gebieden met grotere wateren en aan het water grenzende bomen. Waterspitsmuis wordt vooral aangetroffen in dichte vegetatie nabij helder, snelstromend water met rijke onderwatervegetatie. Gezien de terreinomstandigheden wordt de aanwezigheid van deze zwaarder beschermde soorten niet binnen het plangebied verwacht.

EFFECTEN

Ten behoeve van de ontwikkelingen zal de bodem worden vergraven, waardoor leefgebied van een aantal licht beschermde soorten (tijdelijk) verloren gaat en vaste verblijfplaatsen worden vernietigd en verstoord. Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood. De verwachting is dat niet het gehele plangebied verloren zal gaan als leefgebied. De nieuwe situatie is wederom geschikt voor een aantal genoemde algemene soorten. De daadwerkelijke waarde van het plangebied hangt sterk af van de uiteindelijke inrichting van het plangebied.

CONCLUSIE

Op basis van de veldbezoeken en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep overige zoogdieren ontstaan. In het plangebied komen enkele licht beschermde soorten voor. Vaste verblijfplaatsen van deze soorten kunnen worden vernietigd en verstoord (artikel 11) als gevolg van de ontwikkelingen. Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood (artikel 9). In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling voor de artikelen 9 tot en met 11. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten is een ontheffingsaanvraag voor deze soorten niet aan de orde. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

ZORGPLICHT

Om invulling te geven aan de zorgplicht is het zeer wenselijk dat het plangebied voor aanvang van de werkzaamheden zoveel mogelijk ongeschikt voor dieren wordt gemaakt. Dit kan onder meer worden bewerkstelligd door de vegetatie in het terrein enkele dagen voor aanvang van de werkzaamheden kort af te maaien en opgaande begroeiing te verwijderen. In de tussenliggende

dagen zullen diersoorten zoals (spits)muizen het terrein verlaten, omdat er niet voldoende dekking aanwezig is.

4.4 Vogels

INVENTARISATIE

Het plangebied is door de aanwezigheid van gras- en maïsland, sloten en opgaande begroeiing geschikt broedgebied voor vogels. In de opgaande begroeiing komen soorten zoals houtduif, merel, winterkoning en zwartkop tot broeden. Het deelgebied tussen de Van Heemstraweg West en de Middelsteeg en een gebied ten zuiden van de Middelsteeg (zie figuren 3 en 4) zijn tijdens twee veldbezoeken specifiek geïnventariseerd op weidevogels (zie 6.1 Veldbezoeken).

WEIDEVOGELS

Op basis van de weidevogelinventarisatie blijkt dat in en direct rond het plangebied relatief weinig echte weidevogels tot broeden komen. Kritische soorten zoals grutto, tureluur en veldleeuwerik ontbreken geheel. Tijdens de twee bezoeken zijn respectievelijk acht en negen uitsluitende territorium indicerende waarnemingen van kievit gedaan. In het gebied tussen de Van Heemstraweg West en de Middelsteeg werd slecht eenmaal een kievit waargenomen. Tijdens het eerste bezoek was hier een mannetje aanwezig (volwassen individu in broedbiotoop). Van scholekster zijn respectievelijk twee en één uitsluitende territoriumindicerende waarnemingen gedaan. Er werd één territorium van graspieper vastgesteld (figuur 4).

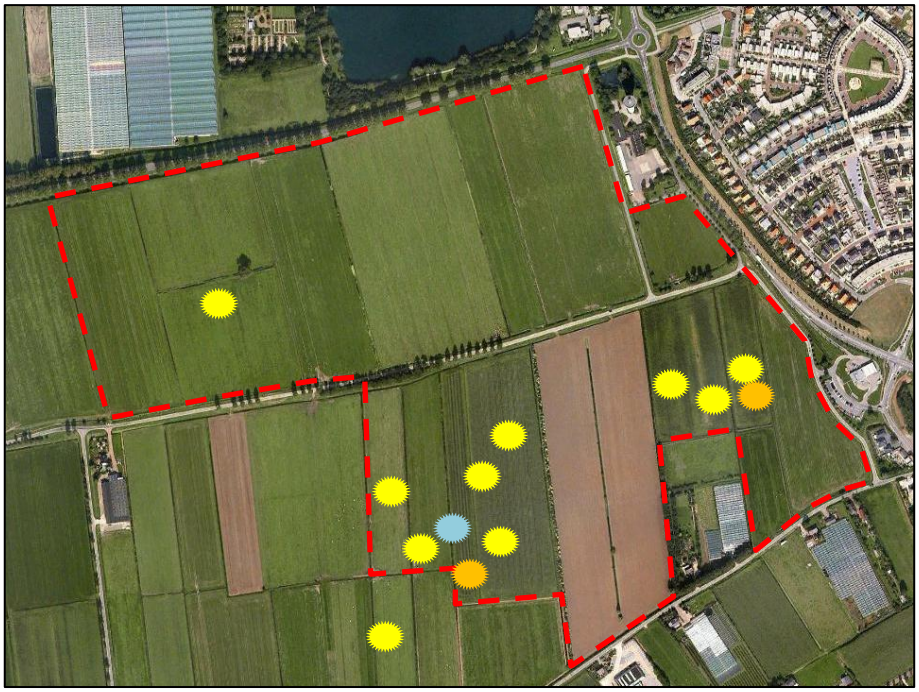

Figuur 4. Weidevogelinventarisatie 2012 met territoria van kievit , scholekster en graspieper (bron ondergrond: Google Earth). De rode streepjes lijn geeft het inventarisatiegebied weer.

In het weidevogelinventarisatiegebied zijn respectievelijk 11 en 9 uitsluitende territorium indicerende waarnemingen van wilde eend gedaan (figuur 5) en respectievelijk twee en één uitsluitende territorium indicerende waarnemingen gedaan van krakeend. Tijdens beide bezoeken werden in het grasland foeragerende overzomerende grauwe ganzen waargenomen. Er werd in een oever van een sloot één nest van grauwe gans aangetroffen. Het ligt in de verwachting dat grauwe gans overwegend elders daadwerkelijk tot broeden komt.

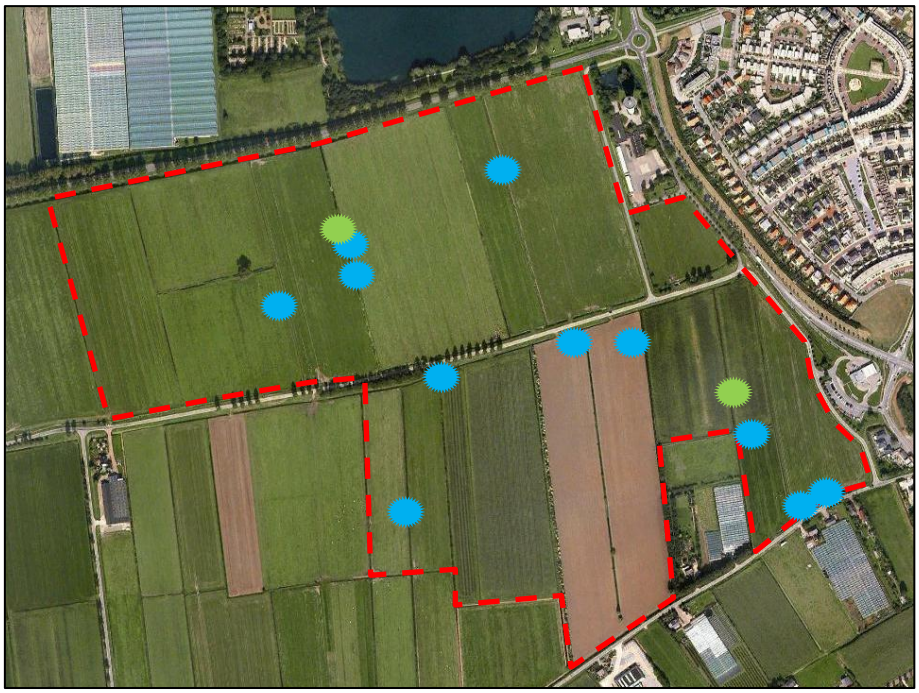

Figuur 5. Weidevogelinventarisatie 2012 met territoria van krakeend en wilde eend (bron ondergrond: Google Earth). De rode streepjes lijn geeft het inventarisatiegebied weer.

Verder was meerkoet goed vertegenwoordigt met respectievelijk 8 en 5 uitsluitende territorium indicerende waarnemingen. Waterhoen is eenmaal tijdens het eerste veldbezoek waargenomen. Verder werden territorium indicerende waarnemingen gedaan van fazant.

KENMERKEN GEBIED

De agrarische percelen die gelegen zijn tussen de Van Heemstraweg West en de Middelsteeg zijn in gebruik als grasland. Er zijn greppels aanwezig met hiertussen bolle akkers. Dit reliëf in maaiveld geeft weidevogels veel gradiënten om te foerageren. De waterstand in het gebied is echter laag. Daarnaast zijn de oevers van de kavelsloten over het algemeen stijl, waardoor de oeverlijn voor weidevogels slecht toegankelijk is. Tijdens de veldbezoeken bleek dat een aantal percelen wordt beweid met rundvee. De kavelsloten worden hiertoe afgerasterd met strikdraad. De vegetatie van het grasland is vrij soortenarm (zie ook paragraaf 4.1). Langs de oevers van de kavelsloten treed plaatselijk verruiging op (afrastering) en is een soortenrijkere vegetatie aanwezig.

De percelen ten zuiden van de Middelsteeg worden ook gebruikt als akkerland (maïs). In het voorjaar van 2012 was van verschillende percelen de bodem bewerkt (gevreesd, geploegd). Het maaiveld van deze percelen is over het algemeen vrij egaal. Bewerkte percelen, zoals maïsland, zijn in toenemende mate van belang voor weidevogels zoals kieviten en scholeksters. Uit de inventarisatie komt ook naar voren dat de meeste territoria/broedparen van deze soorten op percelen aanwezig zijn waarvan de bodem bewerkt was.

Behalve dat de terreinkenmerken ter plaatse niet optimaal zijn voor weidevogels, heeft het dichte wegennetwerk en de aanwezigheid van opgaande begroeiing een negatief effect op weidevogels. In het door wegen versnipperde gebied is veel verstoring aanwezig (voertuigen, fietsers, wandelaars, honden). Houtsingels zoals deze langs de Middelsteeg en Van Heemstraweg West aanwezig zijn, doen afbreuk aan de openheid van het gebied. Algemeen gehanteerde verstoringsafstanden voor weidevogels zijn: 100 m vanaf gemeentelijke wegen, 150 m vanaf provinciale wegen en 100 m vanaf houtsingels. De afstand tussen de Van Heemstraweg West en de Middelsteeg bedraagt ongeveer 360 m, waardoor maar een klein gebied overblijft als verstoringsvrij gebied voor weidevogels.

EFFECTEN

Het broed- en foerageergebied van een aantal vogelsoorten zal, als gevolg van de ontwikkelingen, veranderen. Door het ruimtebeslag zal broedgebied voor weidevogels verloren gaan. Het gaat hierbij echter om een gebied met een lage waarde voor en een lage dichtheid aan weidevogels. In de nieuwe situatie met beplanting rond het sportcomplex en een groter oppervlak aan water zal het plangebied geschikt broedgebied blijven voor een aantal broedvogels, zoals water- en struweelvogels. De daadwerkelijke waarde van het nieuwe gebied hangt sterk af van de uiteindelijke inrichting. Indien de werkzaamheden

tijdens het broedseizoen worden opgestart, kunnen nesten van broedvogels worden verstoord.

Nest van meerkoet in oeverbegroeiing van sloot (24-04-2012)

CONCLUSIE

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep vogels ontstaan. Alle vogelsoorten (uitgezonderd exoten) zijn beschermd. Ontheffing voor het vernielen en verstoren van bewoonde nesten van vogels (artikel 11) wordt in principe niet verleend. Men kan er in dit plangebied van uitgaan dat geen verbodsbepalingen worden overtreden als buiten het broedseizoen wordt gewerkt of als voor het broedseizoen wordt begonnen en de werkzaamheden ter plaatse continu voortduren. Als de werkzaamheden voor het broedseizoen worden gestart en ter plaatse continu voortduren, zullen broedvogels een rustiger broedplaats (op enige afstand) zoeken en niet door de werkzaamheden worden gestoord. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt evenwel dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli loopt.
Wanneer men de werkzaamheden tijdens het broedseizoen wil opstarten, dient het terrein vooraanvang van de werkzaamheden door een deskundige te worden onderzocht op het voorkomen van broedvogels. Wanneer broedvogels worden aangetroffen, moeten de werkzaamheden worden uitgesteld of moet rond het nest een 'werkvrije' zone in acht worden genomen. In deze zone mag dan niet worden gewerkt, teneinde verstoring van de broedende vogel(s) te voorkomen.

Weidevogels vallen, zoals verreweg de meeste broedvogels, onder de categorie vogelsoorten waarvan het nest alleen beschermd is wanneer dit in gebruik is ten behoeve van een broedsel. Weidevogels keren veelal terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan. Zij beschikken echter wel over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigingen. Wanneer bij de planning en het uitvoeren van de werkzaamheden voldoende rekening wordt gehouden met het broedseizoen van vogels, om zo verstoring en vernietiging van het nest te

voorkomen, worden geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden.
Het plangebied is daarnaast niet aangewezen als een weidevogelgebied van provinciaal belang (zie ook paragraaf 3.3). De provincie Gelderland neemt een bijzondere verantwoordelijkheid voor een aantal weidevogelgebieden buiten de Ecologische Hoofdstructuur. Deze gebieden worden beschermd tegen doorsnijding, aantasting van rust en openheid, verlaging van het waterpeil en verstoring vanuit provinciaal beleid.

4.5
Amfibieën

INVENTARISATIE

Op basis van het Waarnemingenoverzicht 2010 van RAVON (15) blijkt dat de algemeen voorkomende soorten bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander in de omgeving van het plangebied kunnen worden verwacht. Tijdens de veldbezoeken zijn bastaardkikker, gewone pad, kleine watersalamander en meerkikker in het plangebied aangetroffen.
Uit de geraadpleegde bronnen (2, 15) komt verder de aanwezigheid van de zwaarder beschermde soorten heikikker, kamsalamander, poelkikker en rugstreeppad in een straal van 1 tot 5 km naar voren. Voor deze soorten is geschikt biotoop in de uiterwaarden van de Waal aanwezig. Het intensieve agrarische gebied op kleigrond, met strakke kavelsloten vormt geen geschikt leefgebied voor deze kritische soorten. De Groene Ruimte BV heeft in 2011 gericht onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van amfibieën in het oostelijke gedeelte van de omleiding van N322 (6). Hierbij zijn geen zwaarder beschermde amfibiesoorten aangetroffen.

EFFECTEN

Door de ontwikkelingen zal het plangebied als leefgebied voor amfibieën veranderen. In de toekomstige situatie zal het echter wederom geschikt zijn als leefgebied voor reeds aanwezige algemene soorten. Bij graafwerkzaamheden zullen echter terreindelen worden vergraven, waardoor (overwinterings)verblijfplaatsen worden vernietigd en/of verstoord. Door het vergraven van watergangen zal (tijdelijk) voortplantingswater verloren gaan. Ook kunnen tijdens de werkzaamheden enkele exemplaren worden gedood.

CONCLUSIE

Op basis van het onderzoek is een voldoende beeld van de soortengroep amfibieën ontstaan. In het plangebied komen enkele licht beschermde soorten voor. Vaste verblijfplaatsen van deze soorten kunnen worden vernietigd en verstoord (artikel 11) als gevolg van de ontwikkelingen. Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood (artikel 9). In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling voor de artikelen 9 tot en met 11. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten is een ontheffingsaanvraag voor deze soorten niet aan de orde. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

Aangezien de aanwezigheid van rugstreeppad uit de omgeving bekend is en deze pionierssoort onder meer braakliggende terreinen kan koloniseren, is het verstandig om hiermee rekening te houden. Zo zouden gronden die met zand worden opgehoogd, niet langere tijd braak moeten blijven liggen en moet worden voorkomen dat na regenval langere tijd plassen aanwezig blijven. RUGSTREEPPAD

4.6
Reptielen

Binnen het plangebied is geen geschikt leefgebied voor reptielen aanwezig; daarnaast komt uit het raadplegen van verschillende bronnen (2, 15) naar voren dat in de ruime omgeving van het plangebied (>5km) geen waarnemingen van reptielen bekend zijn. Er worden derhalve geen reptielen binnen het plangebied verwacht. INVENTARISATIE

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep reptielen ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op reptielen verwacht. EFFECTEN/CONCLUSIE

4.7
Vissen

Rond en door het plangebied loopt een groot aantal watergangen. Zowel De Groene Ruimte BV als Bureau Waardenburg BV heeft in het betreffende onderzoeksgebied een bemonstering van de watergangen uitgevoerd. INVENTARISATIE
Bureau Waardenburg BV heeft in 2009 in het onderzoeksgebied van het sportcomplex in de bermsloot van de Middelsteeg de middelzwaar beschermde kleine modderkruiper aangetroffen. In de rapportage staat verder beschreven dat in het hele onderzoeksgebied na uitgebreide bemonstering van de watergangen slechts twee exemplaren zijn aangetroffen.
De Groene Ruimte BV heeft in 2011 in het betreffende onderzoeksgebied verschillende exemplaren van kleine modderkruiper aangetroffen. De soort is alleen aangetroffen in de noordelijke uiteinde van de watergang langs de Hogeweg en de aansluitende watergang aan de noordkant van de N322 (ten noordoosten van de rotonde). De hoofdpopulatie van kleine modderkruiper bevindt zich volgens de rapportage in de brede watergang langs de woonwijk De Waluwe ten noorden van het plangebied. Deze watergang staat in directe verbinding met de watergangen in het plangebied. De watergang biedt door de begroeiing, diepte en aanwezigheid van zoetwatermossels ook goede condities voor de streng beschermde bittervoorn. Ondanks intensief onderzoek in het geschikte seizoen, is deze soort niet aangetroffen. De aanwezigheid van bittervoorn is daarom wel uitgesloten.
In april 2012 is het vissenonderzoek gebiedsdekkend gemaakt (zie veldbezoeken 6.1). Aangezien hierbij bittervoorn is vastgesteld en kleine modderkruiper in vrij hoge aantallen is aangetroffen, is in mei 2012 het onderzoeksgebied in

het westelijke deel uitgebreid. Op basis van de bemonstering bleek dat, in tegenstelling tot het onderzoek in 2009, nu vele tientallen kleine modderkuipers in het plangebied van het sportcomplex verbleven. Met name in de bermsloten van de Middelsteeg en de watergang langs de zuidzijde van de Van Heemstraweg West werden grote aantallen aangetroffen. Het gaat hierbij zowel om volwassen als jonge dieren. Bittervoorn werd aangetroffen in een klein stuk van de noordelijk bermsloot van de Middelsteeg tussen het fietspad en de Steenweg en in de gehele watergang langs de zuidzijde van de Van Heemstraweg West. Hoewel bittervoorn in een lage dichtheid aanwezig is, werden zowel volwassen als jonge exemplaren gevangen. In beide watergangen werd ook zwanenmossel aangetroffen. Bittervoorn is voor zijn voortplanting afhankelijk van zoetwatermosselen (symbiose). Een groot deel van de watergang langs de zuidzijde van de Van Heemstraweg West is recentelijk vergraven, waarbij ook oeverbeschoeiing is aangebracht. In de betreffende watergang was zeer weinig onderwatervegetatie aanwezig. Ook werden hier slecht enkele zwanenmosselen aangetroffen. In de bagger op de oever waren verschillende lege schelpen aanwezig.

Volwassen kleine modderkruiper (24 april 2012)

Naast de beschermde bittervoorn en kleine modderkruiper zijn de niet beschermde vissoorten blankvoorn, brasem/kolblei, driedoornige stekelbaars, tiendoornige stekelbaars, vetje en zeelt gevangen.

EFFECTEN

Door de ontwikkelingen zal het plangebied als leefgebied voor vissen veranderen. Uiteindelijk zal een groter wateroppervlak worden gerealiseerd. Bij een juiste inrichting van de nieuwe wateren kan een voor vissen hoogwaardiger leefgebied ontstaan. Door het vergraven van watergangen zullen deze echter (tijdelijk) voor vissen verloren gaan. Bij het (onzorgvuldig) uitvoeren van de werkzaamheden kunnen ook (beschermde) vissen worden verstoord en/of gedood. Tevens kunnen hierbij de voor bittervoorn belangrijke zwanenmosselen uit het water worden verwijderd.

CONCLUSIE

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een goed beeld van de soortengroep vissen ontstaan. Door de aanwezigheid van de middelzwaar beschermde kleine modderkruiper en de streng beschermde bittervoorn zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk.
Aangezien uit onderzoek blijkt dat deze soorten ook in de omgeving aanwezig zijn en omdat de initiatiefnemers bereid zijn maatregelen te nemen die gunstig zijn voor deze soorten, is een ontheffing artikel 75 van de Flora- en faunawet niet per definitie nodig. Voorwaarde is wel dat er voldoende mitigerende maatregelen worden genomen. Gezien recente jurisprudentie lijkt het echter verstandiger om toch een ontheffing in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet aan te vragen waarbij ingezet wordt op een positieve afwijzing. Ten aanzien van kleine modderkruiper kan ook worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode (zie ook bijlage 1). De provincie Gelderland beschikt over een Gedragscode Provinciale infrastructuur.

De mitigerende maatregelen zullen onder andere bestaan uit:
- het afstemmen van de aanleg en inrichting van de nieuwe watergangen op de biotoopeisen van bittervoorn en kleine modderkruiper;
- het (deels) aanleggen van de nieuwe waterstructuren voor aanvang van het dempen en vergraven van bestaande watergangen;
- het dempen en vergraven van bestaande watergangen in een periode die voor vissen het minst verstorend is (buiten koude winterperioden en de voortplantingstijd);
- het dempen van watergangen richting open water;
- het deels verplaatsen van grotere zoetwatermosselen uit de te dempen watergangen naar nieuwe waterstructuren.

4.8
Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

INVENTARISATIE

Gezien de huidige inrichting en het gebruik is het plangebied geen hoogwaardig leefgebied voor ongewervelden. In de omgeving van het plangebied (straal van 1 km) is de streng beschermde rivierrombout bekend (2). Zoals de naam reeds doet vermoeden, komt deze soort voornamelijk voor langs rivieren en verder nabij grote beken. Voor de voortplanting zijn plaatsen waar zand of slib wordt afgezet van belang.
Met het oog op de aanwezige biotopen en het voorkomen/de verspreiding in Nederland (2, 11, 12, 16) worden binnen en direct rond het plangebied geen beschermde dagvlinders, libellen en overige ongewervelden verwacht.

CONCLUSIE

Op basis van het veldbezoek is een voldoende beeld van de soortengroepen dagvlinders, libellen en overige ongewervelden ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen verbodsovertredingen verwacht.

5 Conclusie en consequenties

5.1 Beschermde gebieden

Beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid liggen op ruime afstand van het plangebied en zijn hiervan gescheiden door bebouwing en infrastructuur. Gezien de aard van de ingrepen zijn geen negatieve effecten op deze gebieden te verwachten. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. De activiteit is op het punt van natuur niet in strijd met het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid.

5.2 Beschermde soorten

Uit het onderzoek komt naar voren dat in het plangebied op basis van de Flora- en faunawet beschermde natuurwaarden aanwezig zijn. Als gevolg van de plannen kunnen ook verbodsovertredingen plaatsvinden.

LICHT BESCHERMDE SOORTEN

Voor de aanwezige licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van de verboden in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

VOGELS

Het plangebied en omgeving vormen geen hoogwaardig broedgebied voor (weide)vogels. Wanneer bij de planning en het uitvoeren van de werkzaamheden rekening wordt gehouden met het broedseizoen van vogels (zie voorwaarden paragraaf 4.4) worden geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden.

VLEERMUIZEN

De bomenrij langs de Van Heemstraweg West vormt een vliegroute van gewone dwergvleermuis. Daarnaast zijn in de bedrijfsbebouwing aan de Steenweg mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Alle vleermuissoorten zijn streng beschermd.
Als gevolg van de aansluiting van de nieuwe rondweg op de Van Heemstraweg West zal een deel van de ten zuiden aanwezige bomenrij moeten worden gerooid. Hierdoor zal de functie als vliegroute voor gewone dwergvleermuis in eerste instantie sterk afnemen. Deze afname van functioneren kan echter gemitigeerd worden door in het verlengde van de strook met bomen aan de noordzijde, in oostelijke richting bomen aan te planten. Minimaal tot voorbij

de onderbreking, maar liever nog tot aan de Tijningen Plas toe. Nieuw aan te planten bomen moeten een minimale hoogte van 5 m hebben en een onderste kroonbreedte van minimaal 2,5 m. De plantafstand kan maximaal 7 m zijn. De bomen moeten ruim vooraanvang van het rooien van de bestande bomen plaatsvinden.
Indien deze en aanvullende maatregelen met een ter zake kundige worden afgestemd kan mogelijk een verbodsovertreding worden voorkomen. Gezien recente jurisprudentie lijkt het echter verstandiger om toch een ontheffing in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet aan te vragen waarbij ingezet wordt op een positieve afwijzing.

Tevens kan een overmatige verlichting van de bomenrij langs de Van Heemstraweg West vanuit het nieuwe sportcomplex (veldverlichting) een verstorende werking hebben op de vliegroute. Een overmatige verlichting van de bedrijfsbebouwing en erfbeplanting aan de Steenweg vanuit het nieuwe sportcomplex (veldverlichting) kan daarnaast eveneens een verstorende werking hebben op mogelijke aanwezige verblijfplaatsen. Er zal aangetoond moeten worden of de verlichting van het sportcomplex niet tot een verstoring van de beschreven vleermuiswaarden leidt. Aanvullend vleermuisonderzoek kan een mogelijk aanwezige verblijfplaats uitsluiten dan wel aantonen. Aanvullend vleermuisonderzoek ten behoeve van een verblijfplaats geeft ook inzicht in de mate van een eventuele van verstoring door verlichting. De gevoeligheid van verschillende vleermuissoorten voor verstoring door licht varieert. Wanneer als gevolg van de plannen voor een sportcomplex een vliegroute en/of verblijfplaats worden verstoord of vernietigd (verbodsovertreding), zal bepaald moeten worden of er een ontheffing verkregen kan worden of dat negatieve effecten met mitigerende maatregelen voorkomen kunnen worden.

AMBIBIEËN

Rugstreeppad is in de huidige situatie niet binnen het plangebied aanwezig. De soort is echter wel uit de omgeving bekend. Aangezien deze pionierssoort onder meer braakliggende terreinen kan koloniseren, is het verstandig om hiermee rekening te houden. Zo zouden gronden die met zand worden opgehoogd, niet langere tijd braak moeten blijven liggen en moet worden voorkomen dat na regenval langere tijd plassen aanwezig blijven.

VISSEN

Door de ontwikkelingen gaat (tijdelijk) leefgebied van de middelzwaar beschermde kleine modderkruiper en de streng beschermde bittervoorn verloren. Aangezien uit onderzoek blijkt dat deze soorten ook in de omgeving aanwezig zijn en omdat de initiatiefnemers bereid zijn maatregelen te nemen die gunstig zijn voor deze soorten, is een ontheffing artikel 75 van de Flora- en faunawet niet per definitie nodig. Voorwaarde is wel dat er voldoende mitigerende maatregelen worden genomen. Gezien recente jurisprudentie lijkt het echter verstandiger om toch een ontheffing in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet aan te vragen waarbij ingezet wordt op een positieve afwijzing. Ten aanzien van kleine modderkruiper kan ook worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode (zie ook bijlage 1). De provincie Gelderland beschikt over een Gedragscode Provinciale infrastructuur.

De mitigerende maatregelen zullen onder andere bestaan uit:

- het afstemmen van de aanleg en inrichting van de nieuwe watergangen op de biotoopeisen van bittervoorn en kleine modderkruiper;
- het (deels) aanleggen van de nieuwe waterstructuren voor aanvang van het dempen en vergraven van bestaande watergangen;
- het dempen en vergraven van bestaande watergangen in een periode die voor vissen het minst verstorend is (buiten koude winterperioden en de voortplantingstijd);
- het dempen van watergangen richting open water;
- het deels verplaatsen van grotere zoetwatermosselen uit de te dempen watergangen naar nieuwe waterstructuren.

5.3 Uitvoerbaarheid

Uit het onderzoek naar effecten op beschermde natuurwaarden komt naar voren dat er een onvoldoende beeld ontstaan is van de effecten van de sportveldverlicht. Als gevolg van een overmatige lichtuitstraling vanuit het sportcomplex over het omliggende gebied kan een verbodsovertredingen ten aanzien van vleermuizen plaatsvinden. Dit kan een belemmering vormen voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan.
Tevens is er enige onzekerheid ten aanzien van de uitvoerbaarheid van het plan met betrekking tot vleermuizen en de aansluiting van de nieuwe rondweg op de Van Heemstraweg West en de aanwezigheid van bittervoorn in het plangebied. Ten aanzien van deze twee aspecten kunnen er voldoende mitigerende maatregelen worden genomen om een verbodsovertreding te voorkomen.

Het is aan het bevoegd gezag, respectievelijk de gemeenteraad van Zaltbommel (Natura 2000) en de provincie Gelderland (EHS en overige natuurwaarden) om de visie dat er geen sprake zal zijn van negatieve effecten op beschermde gebieden en een noodzaak tot vergunningen, te bevestigen.

Gezien de aangetroffen soorten en de in dit rapport opgenomen voorziene plannen en activiteiten, behoudt dit onderzoek drie jaar zijn geldigheid voor een wettelijke of juridische procedure. Dit betreft een ontheffingsaanvraag voor de Flora- en faunawet of een besluit waarop de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is (o.a. een besluit voor de Wro). Bij aanpassingen van het oorspronkelijke plan en veranderingen in de terreinomstandigheden van het plangebied, die kunnen leiden tot andere inzichten met betrekking tot natuurwaarden, zal een actualisatie van het onderzoek moeten plaatsvinden. Dit geldt ook wanneer het beleid voor beschermde gebieden in de omgeving verandert.

6 Bronnen

6.1 Veldbezoeken

APRIL 2012

Het plangebied en de omgeving hiervan is op de ochtend van 24 april 2012 door de heer ing. D.J. Venema bezocht om een indruk te krijgen van het terrein en het voorkomen van planten- en diersoorten. Het was een bewolkte dag met een maximumtemperatuur van 14 °C en een matige wind.
Tijdens het veldbezoek heeft een weidevogelinventarisatie van het westelijke deel van het plangebied plaatsgevonden (zie voor begrenzing figuur 3 en 4). Voor het deel tussen de Van Heemstraweg West en de Middelsteeg is het gebied betreden. De gronden aan de zuidzijde van de Middelsteeg zijn vanaf de Middelsteeg, de Steenweg en de Krangstraat geïnventariseerd.
Verder is het vissenonderzoek gebiedsdekkend gemaakt. Hierbij zijn de watergangen met behulp van een fijnmazig amfibieënschepnet bemonsterd op het voorkomen van de beschermde vissoorten. Alle monsters zijn ter plaatse uitgezocht. De gevangen vissen zijn daarbij gedetermineerd en op de vanglocatie teruggezet.

MEI 2012

Het plangebied en de omgeving hiervan is op de ochtend van 10 mei 2012 wederom door de heer ing. D.J. Venema bezocht. Het was een bewolkte dag met een maximumtemperatuur van 22 °C en een matige wind.
Tijdens het veldbezoek heeft een tweede weidevogelinventarisatie plaatsgevonden. Voor het deel tussen de Van Heemstraweg West en de Middelsteeg is het gebied betreden. De gronden aan de zuidzijde van de Middelsteeg zijn vanaf de Middelsteeg, de Steenweg en de Krangstraat geïnventariseerd.
Verder is het vissenonderzoek uitgebreid. Hierbij is naast een uitbreiding binnen het plangebied tevens een groter gebied in de omgeving van het plangebied met behulp van een fijnmazig amfibieënschepnet bemonsterd op het voorkomen van de beschermde vissoorten. Alle monsters zijn ter plaatse uitgezocht. De gevangen vissen zijn daarbij gedetermineerd en op de vanglocatie teruggezet.

JULI 2012

Op 13 juli 2012 is de bomenrij langs de Van Heemstraweg West (N322) geïnventariseerd op de aanwezigheid van een vliegroute van vleermuizen. De inventarisatie is uitgevoerd door Econsultancy (9). Het onderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol (versie 24 februari 2012). Voor de inventarisatie zijn gedurende ruim twee uur, twee onderzoekers ingezet. De inventarisatie is gestart om 21:40 uur en geëindigd op 0:10 uur. Eén persoon stond ter plaatse van de aansluiting van de nieuwe rondweg (figuur 6, locatie A), de andere onderzoeker op enige afstand ten oosten (figuur 6, locatie B).

De waarnemers hebben onderling gecommuniceerd met portofoons, waardoor kon worden doorgegeven wanneer er een vleermuis in de richting van de andere waarnemer vloog. Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van Petterson batdetectors 240x met opnameapparatuur.
Tijdens het veldbezoek waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. De starttemperatuur was 16 °C en de eindtemperatuur bedroeg 14 °C. De windsnelheid was ongeveer 1-2 Bft. Die avond was het zwaar bewolkt en trokken er buien langs. Tussen 22.00 uur en 22.15 uur vielen er een paar spatten regen, voor het overige was het nagenoeg droog.

Figuur 6. Overzicht relevantie locaties in het kader van vleermuisonderzoek.

SEPTEMBER 2012

De inventarisatie op 13 september 2012 duurde van 19:45 uur tot 22:45 uur. Het was een heldere avond met een zeer zwakke wind. De temperatuur betrof rond zonsondergang (20:00 uur) 13°C en zakte vervolgens naar 11°C aan het einde van de inventarisatie. De inventarisatie vond plaats onder gunstige (weers)omstandigheden en is uitgevoerd door heer ing. D.J. Venema en de heer T. Warners. Eén onderzoeker had een vaste locatie ter hoogte van de aansluiting van de nieuwe rondweg (figuur 6, locatie A), de andere onderzoeker heeft op meerder locatie langs en in de omgeving van de Van Heemstraweg West geïnventariseerd. Bij het onderzoek is gebruikgemaakt van de Petterson D240x ultrasounddetector (batdetector). Met een Edirol zijn geluidsopnamen gemaakt die later zijn geanalyseerd met behulp van het programma Bat Sound Pro 3.31b. Aanvullend is gebruik gemaakt van de Petterson D230 ultrasounddetector. Vanwege de functie frequentiedeling wordt een breder geluidsspectrum beluisterd. De onderzoeker op de locatie van de aansluiting van de nieuwe rondweg heeft de Petterson D230 op vijf meter afstand in het verlengde van de weg geplaatst. Op deze afstand is het geluid van afkomst van de detector nog goed hoorbaar en kon, ondanks het ontbreken van zichtwaarneming, vrij goed de vliegrichting van passerende vleermuizen worden bepaalt. Het onderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol (versie 24 februari 2012).

6.2 Media

1. www.natuurloket.nl. Het Natuurloket is een onafhankelijke informatiemakelaar die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Deze gegevens zijn afkomstig uit de databanken van talloze organisaties, verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF). Het is een initiatief van onder meer de Gegevensautoriteit Natuur en de organisaties binnen de VOFF.
2. www.quickscanhulp.nl. QuickScanHulp is een internetapplicatie die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Deze gegevens zijn afkomstig uit de databanken van talloze organisaties, verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF). Het is een initiatief van onder meer de Gegevensautoriteit Natuur en de organisaties binnen de VOFF (www.natuurloket.nl).
3. www.telmee.nl. Telmee.nl is het invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's). Op de site is tevens verspreidingsinformatie van planten en dieren te vinden.
4. www.zoogdieratlas.nl. Zoogdieratlas.nl is een digitale verspreidingsatlas van zoogdieren. De verspreiding van zoogdieren wordt per provincie in kaart gebracht. Zoogdieratlas.nl is een initiatief van de Zoogdiervereniging. De Zoogdiervereniging werkt per provincie samen met diverse organisaties.

6.3 Literatuur

5. Bureau Waardenburg BV, Flora- en faunawet onderzoek Middelweiden/Bommelsche Weiden te Zaltbommel, kenmerk 09-397/09.03106/DirKr, Culemborg 5 oktober 2009.
6. De Groene Ruimte BV, Onderzoek beschermde soorten plangebied N322 omgeving A2, Zaltbommel, projectnummer 11194, Wageningen 28 juni 2011.
7. Dienst Landelijk Gebied, Handreiking Flora- en faunawet, Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling, versie 1.1 (werkkader intern), 31 oktober 2008.
8. Dienst Regelingen, Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen, brief met referentie ffw2009.corr.046, 26 augustus 2009.
9. Econsultancy, Vleermuisonderzoek Van Heemstraweg West te Zaltbommel in de gemeente Zaltbommel, projectnummer 12075895, Doetichem 16 juli 2012.
10. Hustings, F., J.-W. Vergeer, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels (verspreidingsperiode 1998-2000), Ne-

derlandse fauna deel 5, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2002.

11. Limpens, H., K. Mostert en W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen: Onderzoek naar verspreiding (periode 1986-1993) en ecologie, KNNV Uitgeverij, Utrecht 1997.
12. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, De Nederlandse libellen (Odonata) (verspreidingsperiode <1950-1997) - Nederlandse fauna deel 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2002.
13. Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber. A.J. van Loon, A.A. Maelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata) (verspreidingsperiode <1980-1999) - Nederlandse fauna deel 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2004.
14. Provincie Gelderland, N322 Zaltbommel, Afwegingen ten aanzien van m.e.r.(-beoordelings)plicht, september 2010.
15. Stichting RAVON, Waarnemingenoverzicht 2010 (verspreidingsperiode 2001-2010), RAVON 42, jaargang 13 (4): blz. 105-119.
16. Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 45 West 's-Hertogenbosch, Wageningen 1984.
17. Waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, libellen en sprinkhanen' (verspreidingsperiode 1999-2006), EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

B i j l a g e n

Bijlage 1 - Wet- en regelgeving natuurwaarden

Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot soortenbescherming betreft de Flora- en faunawet en het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot gebiedsbescherming betreft de Natuurbeschermingswet 1998 en het beschermingsregime van de Ecologische Hoofdstructuur. In het navolgende wordt een toelichting op deze wet- en regelgeving gegeven.

Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

ZORGPLICHT

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende dieren en planten (zowel beschermde als onbeschermde) en hun leefomgeving. Die zorgplicht houdt in ieder geval in dat iedereen, die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten. Diegene moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht om die nadelige gevolgen te voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 2).

VERBODEN

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12). Tevens moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat enkele van deze verboden indirect worden overtreden door aantasting van bijvoorbeeld het foerageergebied en migratieroutes.

BESCHERMDE SOORTEN

Beschermd zijn de inheemse zoogdieren (met uitzondering van huismuis, bruine rat en zwarte rat), alle inheemse vogels, amfibieën en reptielen, sommige planten, vissen, vlinders, libellen, kevers en mieren en rivierkreeft, wijngaardslak en Bataafse stroommossel.

BESCHERMINGSREGIMES

Op 23 februari 2005 is de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze AMvB deelt de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes in. In de 'Lijst van alle soorten beschermd onder de Flora- en faunawet' worden de soorten ingedeeld in drie tabellen. Het gaat hierbij om algemene soorten (soorten uit tabel 1), overige soorten (soorten uit tabel 2) en strikt beschermde soorten (soorten uit tabel 3). Om verwarring te voorkomen, wordt in dit rapport respectievelijk de benaming licht, middelzwaar en streng beschermd gehanteerd.

TABEL 1

Licht beschermde soorten (algemene soorten) zijn in Nederland zo algemeen voorkomend dat wordt aangenomen dat ruimtelijke ontwikkelingen de gunstige

staat van instandhouding van deze soorten niet negatief beïnvloeden. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De verboden, bedoeld in artikel 9 tot en met 11 van de wet, gelden in het geheel niet ten aanzien van mol, bosmuis en veldmuis. Daarnaast gelden ze niet ten aanzien van huisspitsmuis, voorzover dit dier zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.

TABEL 2

Voor middelzwaar beschermde soorten (overige soorten) en vogels geldt een vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet, mits wordt gewerkt volgens een door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie goedgekeurde gedragscode (zie hierna). Deze gedragscode moet door de sector of de ondernemer zelf worden opgesteld en ingediend voor goedkeuring. Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten ontheffing worden aangevraagd. Toetsingscriteria voor het verlenen van een ontheffing bij middelzwaar beschermde soorten zijn:

- de activiteit mag er niet voor zorgen dat afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- de activiteit moet een redelijk doel dienen.

TABEL 3

Ontheffing voor streng beschermde soorten en vogels wordt alleen verleend onder strikte voorwaarden. De algemene beleidslijn hierbij is dat de ingrepen zodanig worden gemitigeerd dat er geen effecten zijn te verwachten op het goede voortbestaan van de soort op de locatie van de ingreep. Toetsingscriteria voor het verlenen van een ontheffing zijn:

- er mag geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit zijn;
- de activiteit mag er niet voor zorgen dat afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er moet een in of bij de wet genoemd belang zijn;
- er wordt zorgvuldig gehandeld;
- er vindt geen benutting of economisch gewin plaats.

ACTIVITEITENPLAN

Ten behoeve van een ontheffingsaanvraag artikel 75 Flora- en faunawet dient een activiteitenplan te worden opgesteld. In het activiteitenplan worden het doel van de aanvraag en een uitgebreide onderbouwing van de activiteit beschreven. Het vormt de basis van de beoordeling door de Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie.

AFWIJZING

Wanneer door middel van het nemen van mitigerende maatregelen een verbodsovertreding wordt voorkomen, kan het eveneens goed zijn om een activiteitenplan op te stellen om het 'zorgvuldig werken' vast te leggen. Dit activiteitenplan kan via de aanvraagprocedure voor een ontheffing artikel 75 Flora- en faunawet ter beoordeling aan de Dienst Regelingen worden voorgelegd. Hierbij wordt dan ingezet op een goedkeuring van de maatregelen, maar een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Door uitvoering van de maatregelen die in het activiteitenplan zijn beschreven, wordt een overtreding van de Flora- en faunawet namelijk voorkomen en is een ontheffing niet nodig.

GEDRAGSCODE

Een gedragscode is een document waarin wordt aangegeven hoe bij het uitvoeren van activiteiten of werkzaamheden schade aan beschermde planten en dieren wordt voorkomen of tot een minimum wordt beperkt. Ook wordt in de gedragscode aangegeven hoe in de praktijk zorgvuldig wordt gehandeld.

BEOORDELING

Om te voldoen aan de onderzoeksverplichting naar andere eventueel belemmerende regelgeving zoals gesteld in artikel 3.1.6 Bro, is het voldoende dat een ecoloog vaststelt dat er geen ontheffingen volgens artikel 75 Flora- en faunawet nodig zijn of dat deze kunnen worden verkregen (ABRvS 23 augustus 2006). Dit oordeel is geldig wanneer het is gebaseerd op goed onderzoek en juridisch navolgbaar is gedocumenteerd, zoals in voorliggende rapportage is gebeurd. De begrippen 'ecoloog', 'goed onderzoek' en 'rapportage' zijn beschreven in de 'Handreiking Flora- en faunawet, 31 oktober 2008' van de Dienst Landelijk Gebied.

Besluit Rode lijsten flora en fauna

De Rode lijsten zijn officieel door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld (Besluit Rode lijsten flora en fauna, november 2004, gedeeltelijk herzien en aangevuld per september 2009) op grond van de artikelen 1 en 3 van het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa van 19 september 1979 (Verdrag van Bern). Voor het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Veel rode lijstsoorten (vooral planten) worden niet door de Flora- en faunawet beschermd en hebben daardoor geen (duidelijke) juridische status.

SAMENSTELLING

De rode lijsten zijn samengesteld aan de hand van twee criteria, te weten de trend en de zeldzaamheid. De rode lijstsoorten worden ingedeeld in de volgende categorieën, met de daarbij behorende trend en zeldzaamheid:

- UW uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu afwezig op wereldschaal;
- UWW in het wild uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig op wereldschaal, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
- VN verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu afwezig in Nederland;
- VNW in het wild verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig in Nederland, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
- EB ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- BE bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- KW kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- GE gevoelig: stabiel of toegenomen, maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen, maar nog algemeen.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet uit 1967 voldeed niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen aan natuurbescherming stellen. Daarom is op 1 oktober 2005 de Natuurbeschermingswet 1998 van kracht geworden, die de gebiedsbescherming van nationaal begrensde natuurgebieden bundelt. Daarmee zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet 1998 verwerkt.

*BESCHERMDE GEBIEDEN

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet 1998:

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden);
- staatsnatuurmonumenten en beschermde natuurmonumenten;
- Wetlands.

Verder is deze wet de basis voor het nationale Natuurbeleidsplan (structuurvisie) waarin de Ecologische Hoofdstructuur is geregeld.

VERGUNNING

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen Gedeputeerde Staten van de provincies de vergunningen, maar bij landsbelangoverschrijdende gebieden doet de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie dit.

ORIËNTATIEFASE/VOORTOETS

Bij projecten, plannen en activiteiten in of in de omgeving van een beschermd gebied moet in een vooroverleg tussen het bevoegd gezag en de initiatiefnemer (samen met zijn ecologisch adviseur), worden ingeschat of de voorgestane ontwikkeling een significant negatief effect op dit gebied tot gevolg kan hebben. In deze oriëntatiefase vindt een globale toetsing plaats, de zogenaamde voortoets, waardoor een indicatie van de mogelijke negatieve gevolgen wordt verkregen. Op deze manier kan worden bepaald hoe de verdere procedure dient te worden doorlopen en of vergunningverlening aan de orde is. Het bevordert de voortgang van het proces wanneer de initiatiefnemer een aantal globale onderzoeksgegevens voor dit vooroverleg aanlevert. In voorliggend rapport heeft de ecoloog die gegevens beschreven.

BEOORDELING

In tegenstelling tot de beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet, die door de ecoloog wordt gegeven, is voor de Natuurbeschermingswet 1998 het oordeel van het bevoegd gezag nodig (zie ook Vergunning). Teneinde te voldoen aan artikel 3.1.6 Bro moet het oordeel van het bevoegd gezag deel uitmaken van de besluitvorming in de planologische procedure, tenzij het objectief overduidelijk is dat beschermde gebieden niet kunnen worden geschaad door de getoetste ontwikkeling.

VERGUNNINGSAANVRAAG

Wanneer er geen wetenschappelijke zekerheid bestaat dat er geen significant negatief effect is, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Indien er mogelijk wel een negatief effect is, maar dit zeker niet significant is, moet een verslechterings- en verstoringstoets worden gedaan. Voor beide toetsen

moet de initiatiefnemer de gegevens aanleveren in de vorm van een natuurbeschermingswetrapport. Het bevoegd gezag toetst deze rapportage op verzoek van de initiatiefnemer. In beginsel verleent het bevoegd gezag alleen een vergunning als zekerheid is verkregen dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast. Indien een gebied alleen of mede op grond van een eerdere aanwijzing als natuurmonument is aangewezen, geldt voor dat zelfstandige gebied of voor die specifieke aanwijzingscriteria een lichter afwegingskader met een zekere bestuurlijke vrijheid.

ADC-CRITERIA

Wanneer het bevoegd gezag een passende beoordeling nodig acht, moet rekening worden gehouden met de ADC-criteria. Het project moet dan achtereenvolgens worden beoordeeld op: mogelijke (A) alternatieven, (D) dwingende reden van groot openbaar belang en verplichte (C) compensatie. Veel projecten zullen niet aan deze criteria voldoen. Het kan daarom gunstig zijn om bij twijfel over effecten een uitgebreider vooronderzoek te doen in de vorm van een natuurbeschermingswetonderzoek. Een interactief proces tussen de onderzoekers, de initiatiefnemer en zijn ontwerpers, biedt daarnaast de mogelijkheid om het plan zo bij te stellen dat significant negatieve effecten worden voorkomen.

INSTANDHOUDINGSDOELEN

De omvang van de effecten wordt getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende beschermde gebied. Deze doelstellingen zijn of worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten en de beheerplannen. In het aanwijzingsbesluit van een Natura 2000-gebied staat, vanwege welke soorten en habitatten en om welke reden het gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen van een gebied mogen niet worden geschaad.

AANGEWEZEN

Ten tijde van het schrijven van dit rapport zijn nog niet alle aanwijzingsbesluiten voor de 162 Natura 2000-gebieden klaar. De laatste stand van zaken met betrekking tot de (definitieve) aanwijzingsbesluiten is te vinden op de internetsite van het Ministerie van EL&I (gebiedendatabase). Zolang definitieve aanwijzing nog niet heeft plaatsgevonden, wordt getoetst aan de bestaande gebiedsdocumenten of de conceptaanwijzingsbesluiten.

BEHEERSPLANNEN

Voor alle Natura 2000-gebieden moeten beheerplannen worden opgesteld. In een beheerplan wordt vastgelegd hoe en wanneer de doelen voor een gebied worden gehaald (instandhoudingsdoelstellingen). Activiteiten in en rondom Natura 2000-gebieden (landbouw, recreatie, waterbeheer) die negatieve effecten op de natuur(doelen) hebben, kunnen ook in het beheerplan worden geregeld, waarmee een integrale aanpak wordt bewerkstelligd. Een beheerplan moet binnen drie jaar na aanwijzing als Natura 2000-gebied worden vastgesteld. Sinds 1 september 2009 zijn voor ruim 80 van de 168 gebieden conceptbeheerplannen beschikbaar.

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een samenhangende structuur van gebieden met een speciale natuurkwaliteit (doelen). De EHS moet biodiversiteit en duurzame natuurkwaliteit in Nederland waarborgen. De EHS is een beleids-

concept dat zijn wortels heeft in het Nationaal Natuurbeleidsplan van 1990. In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) staan de plannen van de rijksoverheid met betrekking tot de EHS. Provincies zijn verantwoordelijk voor de realisering van de EHS. In de Provinciale Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening is dit als beleidsdoel opgenomen.

BESCHERMDE GEBIEDEN

De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden;
- toekomstige natuurgebieden;
- beheergebieden.

BESCHERMING

Voor de EHS geldt het beschermings- en compensatieregime uit de Nota Ruimte, zoals uitgewerkt in de Spelregels EHS (Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS). In het geval van een ruimtelijke procedure worden ingrepen bij EHS-gebieden door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie, getoetst. Wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS mogen niet worden aangetast. Aantasting wordt alleen verdedigbaar geacht als aantoonbaar is dat het project van groot openbaar belang is en er geen redelijk alternatief bestaat. Hier geldt het zogenaamde 'nee, tenzij'-principe. De aantasting moet zoveel mogelijk worden gemitigeerd. Restschade moet worden gecompenseerd.

BEOORDELING

In tegenstelling tot de beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet, die door een ecoloog wordt gegeven, is in het geval van effecten op de EHS het oordeel van het bevoegd gezag nodig. Dit komt overeen met de Natuurbeschermingswet 1998. Het college van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is gewoonlijk het bevoegd gezag. In voorliggend rapport levert de ecoloog wel de argumenten voor dat besluit. Teneinde te voldoen aan artikel 3.1.6 Bro moet het oordeel van het bevoegd gezag deel uitmaken van de besluitvorming in de planologische procedure, tenzij het objectief overduidelijk is dat beschermde gebieden niet kunnen worden geschaad door de getoetste ontwikkeling.

Bijlage 2 - Opgave van Quickscanhulp (©c) NDFF - quickscanhulp.nl 26-06-2012 09:39:59)

Soort	Soortgroep	Bescherming	Afstand
Daslook	Vaatplanten	middelzwaar	0 - 1 km
Gele helmbloem	Vaatplanten	middelzwaar	0 - 1 km
Klein glaskruid	Vaatplanten	middelzwaar	0 - 1 km
Prachtklokje	Vaatplanten	middelzwaar	0 - 1 km
Steenbreekvaren	Vaatplanten	middelzwaar	0 - 1 km
Tongvaren	Vaatplanten	middelzwaar	0 - 1 km
Wilde marjolein	Vaatplanten	middelzwaar	0 - 1 km
Kleine modderkruiper	Vissen	middelzwaar	0 - 1 km
Rivierrombout	Insecten - Libellen	streng	0 - 1 km
Bittervoorn	Vissen	streng	0 - 1 km
Boomvalk	Vogels	streng	0 - 1 km
Buizerd	Vogels	streng	0 - 1 km
Gierzwaluw	Vogels	streng	0 - 1 km
Grote Gele Kwikstaart	Vogels	streng	0 - 1 km
Havik	Vogels	streng	0 - 1 km
Huismus	Vogels	streng	0 - 1 km
Kerkuil	Vogels	streng	0 - 1 km
Ooievaar	Vogels	streng	0 - 1 km
Ransuil	Vogels	streng	0 - 1 km
Roek	Vogels	streng	0 - 1 km
Slechtvalk	Vogels	streng	0 - 1 km
Sperwer	Vogels	streng	0 - 1 km
Steenuil	Vogels	streng	0 - 1 km
Wespendief	Vogels	streng	0 - 1 km
Zwarte Wouw	Vogels	streng	0 - 1 km
Bever	Zoogdieren	streng	0 - 1 km
Gewone dwergvleermuis	Zoogdieren	streng	0 - 1 km
Veldsalie	Vaatplanten	middelzwaar	1 - 5 km
Meerval	Vissen	middelzwaar	1 - 5 km
Heikikker	Amfibieën	streng	1 - 5 km
Kamsalamander	Amfibieën	streng	1 - 5 km
Poelkikker	Amfibieën	streng	1 - 5 km
Rugstreeppad	Amfibieën	streng	1 - 5 km
Grote modderkruiper	Vissen	streng	1 - 5 km
Baardvleermuis	Zoogdieren	streng	1 - 5 km
Gewone grootoorvleermuis	Zoogdieren	streng	1 - 5 km
Laatvlieger	Zoogdieren	streng	1 - 5 km
Rosse vleermuis	Zoogdieren	streng	1 - 5 km
Ruige dwergvleermuis	Zoogdieren	streng	1 - 5 km
Waterspitsmuis	Zoogdieren	streng	1 - 5 km
Watervleermuis	Zoogdieren	streng	1 - 5 km

Colofon

Opdrachtgever
Provincie Gelderland

Contactpersoon
de heer E. Vermeulen

Rapport
de heer ing. D.J. Venema
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
de heer drs. H.J. Veldhuis

Projectnummer
700.00.07.00.06

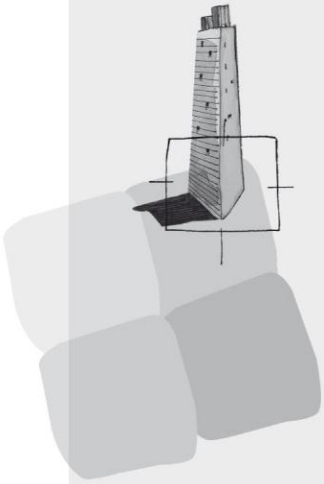

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordening en Milieu BNSP
Utrechtseweg 7
Postbus 2153
3800 CD Amersfoort
T 033 465 65 45
F 033 461 14 11
E amersfoort@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort

VLEERMUISONDERZOEK

VAN HEEMSTRAWEG WEST

TE ZALTBOMMEL

GEMEENTE ZALTBOMMEL

Eco nsultancy.nl

- Bodem
- Waterbodem
- Water
- Archeologie
- Ecologie
- Milieu

Ecologie

Vleermuisonderzoek
Van Heemstraweg West te Zaltbommel
in de gemeente Zaltbommel

Opdrachtgever	BügelHajema
	Postbus 274
	9400 AG Assen
Project	ZAL.BUG.ECO2
Rapportnummer	12075895
Status	Eindrapportage
Datum	16 juli 2012
Vestiging	Doetinchem
Opsteller	Ing. L. Hunink-Verwoerd
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Ing. E.R. Witter
Paraaf	

Kwaliteitszorg
Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid
Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert derhalve op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING 1
2. GEBIEDSBESCHRIJVING 1
3. ONDERZOEKSMETHODIEK 1
4. ONDERZOEKSOMSTANDIGHEDEN 2
5. ONDERZOEKSRESULTATEN 3
6. CONCLUSIE 5

1. INLEIDING

Econsultancy heeft van BügelHajema opdracht gekregen voor het uitvoeren van een vleermuisonderzoek aan de Van Heemstraweg West te Zaltbommel in de gemeente Zaltbommel.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in het kader van de ontwikkeling van een nieuwe wegaansluiting.

Econsultancy is gevraagd één avondronde uit te voeren, gericht op de functie vliegroute. Econsultancy is verder niet betrokken bij overige aspecten van het onderzoek of de advisering daaromtrent.

Econsultancy is lid van de brancheverenigingen "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2. GEBIEDSBESCHRIJVING

De onderzoekslocatie ligt aan de Van Heemstraweg West, ruim een kilometer ten zuidwesten van de kern van Zaltbommel in de gemeente Zaltbommel. De betreffende weg is de N322, een provinciale weg met een ontwerpsnelheid van tachtig kilometer.

Het onderzoek heeft betrekking op de wegbeplanting langs de Van Heemstraweg West. Het betreft de bomen langs de zuidzijde van de weg, het gaat daarbij vooral om populieren. Ter plaatse van de nieuwe wegaansluiting worden de bomen gekapt. De bomen aan de noordzijde van de weg vormen geen ononderbroken lijnvormig element.

De bomen bevinden zich in de wegberm. De berm is circa 5 meter breed, daarnaast is een brede wetering gelegen. Aan de zuidzijde van de weg bevinden zich weilanden. Aan de noordoostzijde van de weg bevindt zich de Tijningenplas met daaromheen begroeiing. Aan de oostzijde van de onderzoekslocatie is Zaltbommel gelegen, met aan het begin van de weg de watertoren met bijbehorende bebouwing.

3. ONDERZOEKSMETHODIEK

Het veldbezoek is uitgevoerd op 13 juli 2012. Het onderzoek is met twee personen uitgevoerd, gedurende ruim 2 uren. Het onderzoek is gestart om 21:40 uur en geëindigd op 0:10 uur. Eén persoon is op verzoek van de opdrachtgever in de omgeving van de nieuwe wegaansluiting aanwezig geweest en de andere waarnemer aan de zijde van de watertoren. De waarnemers hebben onderling gecommuniceerd met portofoons, waardoor kon worden doorgegeven wanneer er een vleermuis in de richting van de andere waarnemer vloog. Na het vliegroute onderzoek is op verzoek van de opdrachtgever even geluisterd of er bij de watertoren vleermuisactiviteit kon worden waargenomen.

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van Petterson batdetectors 240x met opnameapparatuur.
Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soort) en waarbij het sonogram uitsluitsel kan geven.

Van de waargenomen vleermuizen zijn de soortnaam, de tijd, het gedrag en de y-x coördinaten vastgelegd. Voor de functie vliegroute dienen volgens het protocol voor vleermuisonderzoek (versie februari 2012), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureau's en de Zoogdiervereniging, in overleg met Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur twee rondes te worden uitgevoerd, waarvan 1 ronde binnen de kraamperiode. Econsultancy heeft één ronde binnen de kraamperiode uitgevoerd. In hoeverre er meer rondes worden uitgevoerd door de opdrachtgever is bij Econsultancy niet bekend.

4. ONDERZOEKSOMSTANDIGHEDEN

Tijdens het veldbezoek waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. De starttemperatuur was 16 ºC en de eindtemperatuur bedroeg 14 ºC. De windsnelheid was ongeveer 1-2 Bft. Die avond was het zwaar bewolkt en trokken er buien langs. Tussen 22.00 uur en 22.15 uur vielen er een paar spatten regen, voor het overige was het nagenoeg droog.

De bomen bevinden zich in de wegberm, die circa 5 meter breed is. Naast de berm is een brede wetering gelegen. Omdat het een drukke weg betreft, met verkeer dat 80 kilometer per uur rijdt, konden de waarnemers alleen in de zuidelijke berm onderzoek doen en zich niet veel verplaatsen. Omdat het verboden is om in de wegberm van een N-weg te lopen, is van te voren de locale politie ingelicht. Er kon geen gebruik worden gemaakt van de weilanden, omdat tussen de berm en de weg een brede wetering aanwezig is. In de figuren 1 en 2 zijn de omstandigheden ter plaatse weergegeven.

Door het drukke wegverkeer, de omstandigheden ter plaatse, de grootte van de onderzoekslocatie en de beplanting om de Tijningenplas, kon niet worden bepaald waar de vleermuizen vandaan kwamen. Er kan alleen worden geconstateerd dat de waargenomen vleermuizen uit de richting van Zaltbommel kwamen. Aan de zijde van de nieuwe wegaansluiting is voor een positie gekozen tussen twee bomen waartussen de afstand wat groter was, daardoor konden de vleermuizen beter worden waargenomen en de vliegrichting beter kon worden bepaald.

Figuur 1 en 2: Omstandigheden ter plaatse.

5. ONDERZOEKSRESULTATEN

In figuur 3 is een overzicht te zien van de waarnemingen en locaties. De gele stippen betreffen laatvliegers, de oranje stippen betreffen gewone dwergvleermuizen. Sommige stippen betreffen meerdere waarnemingen. In tabel 1 zijn de soorten, de tijd, het aantal, het gedrag en zijn de coördinaten opgenomen. De dieren vlogen veelal hoog boven en langs de boomkruinen. De meeste vleermuizen zijn verplaatsend richting west waargenomen. Een aantal dieren foerageerde en enkele zijn met de detector gehoord, zonder dat het gedrag eenduidig aan te geven was. Van gewone dwergvleermuis zijn in totaal bijna 40 waarnemingen gedaan. Daarvan zijn er 15 verplaatsend richting west vastgesteld. Omdat het om twee opnamelocaties gaat, kan het aantal worden gedeeld door twee, om het aantal verplaatsen de dieren vast te stellen, het gaat dus om minimaal 7 dieren. Naar verwachting gaat het om meer verplaatsende dieren. Er zijn 10 waarnemingen van laatvlieger gedaan. Daarvan zijn er 6 verplaatsend richting west, het gaat dus om 3 dieren op vliegroute. Boven de vijver is een waarneming van watervleermuis gedaan, deze was echter te ver weg om een goede geluidsopname te maken. Aan de hand van de resultaten van de uitgevoerde avondronde kan worden geconcludeerd dat de onderzoekslocatie een functie heeft als vliegroute voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Overigens is bij de watertoren is geen vleermuisactiviteit waargenomen aan het einde van de avond.

Figuur 3: Overzicht waarnemingen: oranje is gewone dwergvleermuis, geel is laatvlieger.

Naam	Tijd	Aantal	Gedrag	X	Y
Locatie zijde watertoren					
Gewone Dwergvleermuis	22:37	2	verplaatsend richting west	144777	423372
Laatvlieger	22:42	2	verplaatsend richting west	144782	423374
Gewone Dwergvleermuis	22:45	1	met detector foeragerend	144789	423376
Gewone Dwergvleermuis	22:48	2	verplaatsend richting west	144781	423355
Gewone Dwergvleermuis	22:49	1	met detector foeragerend	144781	423355
Gewone Dwergvleermuis	22:55	1	met detector foeragerend	144785	423372
Laatvlieger	22:57	1	verplaatsend richting west	144784	423373
Laatvlieger	23:01	1	verplaatsend richting west	144784	423373
Laatvlieger	23:02	1	met detector foeragerend	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:03	1	met detector foeragerend	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:03	1	met detector soc. gedrag	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:06	1	met detector foeragerend	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:07	1	met detector foeragerend	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:13	1	met detector foeragerend	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:15	1	met detector foeragerend	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:22	1	met detector foeragerend	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:24	1	verplaatsend richting west	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:25	1	met detector foeragerend	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:28	1	met detector foeragerend	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:33	1	met detector foeragerend	144784	423373
Gewone Dwergvleermuis	23:42	1	met detector foeragerend	144783	423373
Locatie zijde wegaansluiting					
Gewone Dwergvleermuis	22:33	1	met detector	144374	423269
Gewone Dwergvleermuis	22:36	1	verplaatsend richting west	144371	423269
Gewone Dwergvleermuis	22:37	1	verplaatsend richting west	144372	423267
Gewone Dwergvleermuis	22:39	1	verplaatsend richting west	144361	423267
Laatvlieger	22:41	1	verplaatsend richting west	144338	423259
Gewone Dwergvleermuis	22:42	1	verplaatsend richting west	144338	423259
Laatvlieger	22:43	1	verplaatsend richting west	144338	423259
Laatvlieger	22:45	1	verplaatsend richting west	144339	423259
Gewone Dwergvleermuis	22:45	3	verplaatsend richting west	144339	423259
Gewone Dwergvleermuis	22:47	1	foeragerend	144339	423259
Gewone Dwergvleermuis	22:50	1	verplaatsend richting west	144338	423259
Gewone Dwergvleermuis	22:55	1	verplaatsend richting west	144333	423259
Gewone Dwergvleermuis	22:57	1	verplaatsend richting oost	144333	423260
Gewone Dwergvleermuis	23:06	1	foeragerend	144315	423255
Laatvlieger	23:12	1	met detector	144316	423258
Gewone Dwergvleermuis	23:19	1	foeragerend	144247	423245
Gewone Dwergvleermuis	23:25	1	verplaatsend richting west	144292	423252
Laatvlieger	23:28	1	met detector	144331	423262
Gewone Dwergvleermuis	23:30	1	foeragerend	144370	423268
Gewone Dwergvleermuis	23:36	1	met detector	144434	423279
Gewone Dwergvleermuis	23:38	1	met detector	144490	423292
Gewone Dwergvleermuis	23:42	1	foeragerend	144596	423316
Gewone Dwergvleermuis	23:48	1	met detector	144627	423319

6. CONCLUSIE

Econsultancy heeft van BügelHajema opdracht gekregen voor het uitvoeren van een vleermuisonderzoek aan de Van Heemstraweg West te Zaltbommel in de gemeente Zaltbommel.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in het kader van de ontwikkeling van een nieuwe wegaansluiting.

Econsultancy is gevraagd één avondronde uit te voeren, gericht op de functie vliegroute. Econsultancy is verder niet betrokken bij overige aspecten van het onderzoek of de advisering daaromtrent.

Het onderzoek heeft betrekking op de wegbeplanting langs de Van Heemstratweg West. De weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen waren gunstig. De overige omstandigheden waren minder gunstig, door de ligging langs een drukke weg en de door een wetering begrensde berm.

Van gewone dwergvleermuis zijn in totaal bijna 40 waarnemingen gedaan, daarvan zijn minimaal 7 individuen op vliegroute vastgesteld. Er zijn 10 waarnemingen van laatvlieger gedaan, waarvan 3 individuen op vliegroute. Aan de hand van de resultaten van de uitgevoerde avondronde kan worden geconcludeerd dat de onderzoekslocatie een functie heeft als vliegroute voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De dieren zijn afkomstig uit de richting van Zaltbommel en verplaatsen zich langs de bomen in westelijke richting.

Econsultancy
Doetinchem, 16 juli 2012

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten
Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze
Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis
Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit
Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtneming van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit
Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Opdrachtgevers
Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangt. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg
Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland
Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant
Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

E-MAIL
info@
econsultancy.nl
INTERNET
econsultancy.nl

Econsultancy.nl